

SOM

Publicació de cultura popular catalana. Núm. 305 · Any XXXIII

Tossa de Mar

Martorelles

El Vallès Oriental

34è Aplec de la Sardana De nit i a la fresca

Dissabte 1 de setembre de 2012

A les 10 de la nit,
a la Masia de Carrancà

Cobles: Jovenívola de Sabadell
Mediterrània
Sant Jordi-Ciutat de Barcelona

Botifarrada. Concurs de colles improvisades.
Elecció de la Pubilla de la Juventut Sardanista
de Martorelles.

En cas de mal temps. Envelat Masia de Carrancà.

Ripollet

El Vallès Occidental

45è Aplec de la Sardana Diumenge 2 de setembre de 2012

A 2/4 de de 12 del migdia i 2/4 de 5 de la
tarda, a les Pistes de l'Esbart-Rambla de
Sant Esteve

Cobles: Jovenívola de Sabadell
Sant Jordi-Ciutat de Barcelona
Bellpuig Cobla

Al matí ballada amb la cobla Jovenívola de
Sabadell.
Les pistes de l'Esbart són al costat del Pavelló
Municipal.

En cas de mal temps. Pavelló Joan Creus.

Joan Domènech i Moner

Homenatges

La majoria d'agrupacions aprofiten els aplecs de la localitat per retre el seu testimoni d'admiració als músics –compositors o intèrprets– i també personatges destacats en el camp de l'organització i de la difusió. Sovint es fa difícil poder estar present arreu. De cor, com a mínim, hi som. A títol d'exemple, esmento l'homenatge que es va fer a Lloret al magnífic instrumentista de tenora Josep Gispert i Pla, deixeble predilecte de Ricard Viladesau, fa poc jubilat de la Principal de La Bisbal després d'actuar-hi vint-i-vuit anys. Abans, però, havia passat per la Moderna de la Bisbal, la Principal de Llagostera, la Principal de Girona i els Montgrins. Com digué en rebre el record de l'homenatge de mans del regidor de Cultura, amb cadascuna d'aquestes cobles havia passat un dia o altre per Lloret. I, efectivament, els lloretencs també el recordàvem d'aquestes actuacions.

En el terreny dels organitzadors em va plaure assistir al sopar d'homenatge al dirigent ganxó Pere Gimbernà, el dia abans de l'aplec de Sant Feliu. Gimbernà va ser elegit president dels Amics de la Sardana de Sant Feliu el 27 d'abril de 1987 i ha deixat el càrrec recentment, després de vint-i-cinc anys –tants com aplecs– al front de l'entitat. A ell s'han degut diverses iniciatives exitoses i ha estat un element bàsic en la creació de l'Agrupació d'Aplecs de les Comarques Gironines que va presidir per primer cop el 1991 i càrrec per al qual va ser reelegit en diverses ocasions. De la seva època resta la fita extraordinària de la celebració de l'Aplec de Núria i de la commemoració dels primers vint-i-cinc anys de l'esmentada agrupació coordinadora.

Al costat dels compositors, intèrprets i promotors també hi fan el seu paper els divulgadors i periodistes. Ara, a Ripoll, han homenajat Montserrat Juvanteny, iniciada en el món de la sardana pel sardanista Pere Munell i Vinyeta. La Montserrat començà a parlar de sardanes a Ràdio Ripoll, més tard treballà per *La Voz de Gerona*, durant un curt període en què retornà a Ripoll, creà el programa "Ripoll Sardanista", i, més endavant, novament instal·lada a Girona, dirigí i presentà el programa "La Principal de la Rambla", tasca que simultanejà amb la informació sardanista a les pàgines del Diari de Girona, on treballà quinze anys. A més, ha fet de presentadora de concerts, guionista i tot el que vulgueu. En aquest espai no hi caben més detalls. Tres homenatges, tres exemples, tres motius de goig per a tothom. Tres mostres d'agraïment que mai no sobren. ■

SOM

Índex SOM núm. 305. Any 2012. Any XXXIII

Immersió en els temps antics. Joan Domènech	3
La cobla progressa. Josep Vinaròs	4
Entre la picaresca i la realitat. Jordi Puerto	6
Robert Roqué i Jutglà Creu de Sant Jordi. Felicitat! Ricard Jové	8
La Sardana de l'Any	9
L'entrevista: Marc Santiago i Casasses, Contrabaix. Damià Daviu	10
Avui, ara i sempre, amb la sardana per Catalunya. Ricard Jové	14
Cobla Marinada, 30 anys: 1981-2011 (I). Damià Daviu	16
La XXXVII Nit dels Músics, de Cassà. Quim Massa	19
La bandera dels aplecs. Ricard Jové	20
Premi Floricel Rosa d'Or 2012	21
Músics d'or: Josep Pascual i Josep Joli. Antoni Romero	23
Ressons de comarques	24
Llibres. Joan Gala	32
Artistes i la sardana. Robert Roqué	34
Oci. Núria Lorente i Amadeu Cuadrado	35

Tosa de Mar.
Fotografia: Jordi Ferré

col·lecció mos

Nota als subscriptors de mos

Aquests dies passats haureu rebut, el llibre **Comunicacions escrites de la sardana**, en breu us enviarem el llibre **El vuitè dia** que ha escrit, Jordi Puerto.

L'altre corresponent a la nostra col·lecció (n'editem 3 cada any) no serà possible publicar-lo, no pot estar acabat.

Us ho compensem, envinant-vos el llibre: **La barretina, la imatge del pagès català**, escrit per Pere Anguera i a més una BARRETINA, autèntica, us demanem la vostra comprensió per aquest canvi.

Al mateix temps us animem a que us cofeu amb aquesta barretina i la lluiu en aplecs i ballades de sardanes.

MOS

Director: Robert Roqué i Jutglà
Consell de Redacció: Gabriel Castelló, Damià Daviu,
Joan Domènech, Joan Gala, Jordi Puerto,
Antoni Torrent, Josep Vinaròs.

Coordinació editorial: Josep M. Puig
Cap de publicitat: Marta Rovira Juanola

Edita: GISC
(Grup d'Informadors Sardanistes de Catalunya)
Tel. 630 073420
Fax 972 841812
a/e: josepm@catalozella.cat
Racolta de Dalt, 9 – 17850 Besalú

Imprimeix: Arts Gràfiques Cantalozella, SA
Dipòsit legal: GI-148-1980 – Any XXXIII

Col·laboren:

Diputació de Girona

Generalitat de Catalunya

Aquesta revista no s'identifica necessàriament amb
les opinions expressades pels seus col·laboradors

Un concert de qualitat

Dins la programació del Festival Internacional de Música de Sabadell, Joventuts Musicals no es descuida incloure-hi un concert de música per a cobla. En aquesta ocasió, el passat dia 12 de juliol fou la Cobla Mediterrània, dirigida per Bernat Castillejo, l'encarregada d'interpretar un programa homenatge al mestre Manuel Oltra per tal de celebrar el seu 90è aniversari. La cobla oferí una actuació de qualitat amb partitures d'excel·lent prestigi.

A la primera part s'interpretaren cinc escollides sardanes en recordança d'uns compositors ja traspasats, que ens deixaren unes creacions molt poc programades pels programadors actuals, i no per això podem dir que són obres de poc valor musical, ans al contrari, serveixen per veure la distància de qualitat entre el passat no molt llunyà i algunes sardanes que podem escoltar actualment.

S'inicià el concert amb la sardana *Atzavares i baladres* d'Eduard Toldrà, en el centenari del seu naixement. Tot seguit una altra obra de molt valor fou *Madrigal en forma de sardana* de Xavier Montsalvatge en el 50è aniversari de la mort d'aquest autor, que si bé no va escriure massa per a cobla, no podem deixar de valorar el ric llegat que ens va deixar del conjunt de la seva obra. De Ricard

Lamote de Grignon escoltarem la seva sardana insigne *Amical*, obra de notable sensibilitat i d'acurada composició, també commemorant el 50è aniversari de la seva mort. A continuació s'interpretà la sardana *Faig i branca* de Josep Maria Bernat, amic de qui escriu i de tantes persones del món sardanista i musical, en el 20è aniversari de la seva mort: el seu caràcter franc i sincer, i la seva exquisida sensibilitat i depurada composició, feren que es guanyés l'amistat dels qui el coneixien.

Podem dir que fou un concert d'homenatges i reconeixements a compositors que ens han deixat; encara, però, l'homenatge de la nit fou per al mestre Manuel Oltra present al concert, per assolir els seus 90 anys de vida plena de feina i d'èxits, mestre de molts músics actuals i d'una fructífera producció de música de gran valor. Per molts anys, mestre.

De Manuel Oltra s'interpretà, per cloure la primera part, l'obra *Fantasia i marxa pomposa*, escrita l'any 1988; a la segona part poguérem escoltar un bloc d'excel·lents sardanes com: *Ambigua*, *Arborada*, *Esclatant*, *Saó*, i *Nocturnal*, per acabar amb *Montmagastre*, magnífic poema simfònic,

reconegut i programat en diversos concerts.

No en tots els festivals musicals que es programen arribat l'estiu, es té present la cobla: Joventuts Musicals de Sabadell és una de les poques entitats que té en compte la música de cobla, que ha de ser la nostra música per excel·lència, a més de la gran diversitat de grups o formacions que ens visiten. ■

Fotografies d'en Lluís Franco.

Bankia

Seria molt estrany que no haguéssiu llegit o sentit aquest substantiu aquests darrers temps. Haig d'aclarir que no es tracta pas del títol d'una sardana, però si així fos els compositors serien: Aguirre, Rato, Blesa, Florentino i molts més, massa, tant és així que podria donar-se el cas que fins els més acèrrims culers paguessin part dels més de 70 milions d'euros de traspàs que el Real Madrid va pagar, això és un dir, per Cristiano Ronaldo. Per això el cap del govern va demanar a Europa que ens donessin un préstec econòmic o tou i amb altres qualificatius més o menys semblants, qualificatius dels quals tota la premsa escrita i audiovisual de la capital del regne va plena, no així a la resta del món: des dels EUA fins a Austràlia, passant pel Regne Unit, Alemanya i França, tots els seus mitjans ho qualifiquen com a "rescat", fins i tot ho sabia el "torpón" de Zapatero que en una conversa d'amics dels mitjans informatius va dir: "... en junio nos intervienen..." i si no l'erro, el mes en què estic escrivint l'article és precisament aquest. Com diuen a Castella: "En boca cerrada no entran moscas", aquesta és la premissa d'alguns dels que ens manen.

Jo, en començar deia que no es tractava del títol d'una sardana, en tot cas fóra una sardana revessa, d'aquelles que temps enrere se'n donava algun cas, amb tiratges de 3x11 o semblants, com a Mollet del Vallès on ballant amb la colla Poncelles i Clavells, quan estaven sobre el compàs 50 del total, en Mario Rabasseda ens digué: "això és molt curt...", tan curt

era, que en aquell mateix moment va sonar el fla-biol i va finalitzar la revessa. La revessa d'allà que esmentem al títol no sabem pas com acabarà, tantes martingales no es poden amagar, i les demandes comencen a proliferar: fins i tot Manos limpias s'ha presentat com acusació particular, però la impressió generalitzada és que serà el poble qui al capdavant acabi pagant els plats trencats, que està format per un gran seguit de zeros.

Aquesta vegada tinc la impressió que ni la "roja" els servirà per a tapar el nyap de l'estirabot que han creat entre tots plegats. A l'anterior número

de SOM us parlava del "aeropuerto del abuelito", el que ara us comento és una minúcia comparat amb allò: no voldria dir una cosa per altra, però crec haver senit dir que toquem a més de 7.000 euros per cadascun dels 46 milions d'habitants d'aquest estat. No cal que feu números, que us podria agafar un infart.

Aquesta darrera setmana ha estat força divertida escoltant el que el Sr. Montoro anava dient des de diversos faristols sobre el tema dels préstecs que ens venien d'Europa: que si "prés-tamo para entidades bancarias", que si patatim o patantam, etc. En unes altres ocasions esmen-

tava a "loshombres de negro" referint-se als inspectors que la Unió Econòmica Europea havia enviat a Espanya, sense adonar-se que els estava titllant d'extraterrestres.

Però la vida mentrestant seguia i entre tot plegat, la mort ens arrabassava un dels il·lustres escriptors

de casa nostra, l'Emili Teixidor, autor del celebèrrim *Pa negre*, una visió força objectiva de la vida rural catalana de la postguerra al nostre país. També, en un altre ordre de coses, el divendres dia 22 de juny fou presentat el llibre *Aproximació a la Història de l'Obra del Ballet Popular*, de Ricard Jové. Són 584 pàgines ben aprofitades per descriure fets, problemes i anècdotes de l'esmentada Institució, obra que complementa la que jo vaig escriure el 2008, tenint en compte que ambdós vam formar part de la Junta de l'Obra en èpoques diferents, ell de 1970 a 1984 i jo de 1988 a 2007.

Com veieu es van publicant força obres en català, malgrat l'ofensiva que aquests darrers temps es va generant contra la nostra llengua, que si aragonès oriental, que si la immersió lingüística del català a les escoles per a infants entre els 4 i 6 anys, un atac en tota regla premeditat que ve del govern de l'Estat, especialment d'un dels ideòlegs de la FAES. Sempre he cregut que actes com aquest, duts a terme per aquest senyor, crec que d'origen argentí, que avui és el titular del ministeri de Cultura, el que fan és refermar i augmentar el desig de llibertat

de tots aquells que ens sentim catalans, encara que parlin altres llengües, això ho estic observant des de fa força temps. Precisament ahir es va publicar l'enquesta que havia realitzat CEO per mesurar el desig dels catalans d' independència i ves per on el resultat obtingut és del 51'1%. Fa alguns anys, érem a començament dels anys quaranta, el meu pare va dir que el dia que desaparegués aquell home, es beuria una botella del millor "champagne" que es pogués pagar. Dissortadament no ho va poder fer, la mort li sobrevingué gairebé trenta anys abans, però haig d'afegir que a casa, en el dinar d'aquell dia es va beure el que aquí es coneixia com a cava, i em consta que no vaig ésser sol. En aquests moments hi ha força gent, així m'ho han manifestat, que té preparat cava, xampany, o com li diguin, fins i tot sidra, pel dia que oportunament ho puguem celebrar, i per si ja no hi sóc deixaré encàrrec que algú ho faci per mi.

Aquests articles meus han esdevingut una mena de miscel·lània, que Déu n'hi do. A veure si de tant en tant puc donar alguna bona notícia. ■

Badalona El Barcelonès

68è Aplec de la Sardana

Dies 15 i 16 de setembre de 2012

Dissabte dia 15, a les 10 del vespre,
a la plaça de la vila

Cobla: Cobla Marinada

Diumenge dia 16, a 2/4 d'11 del matí
i 2/4 de 5 de la tarda al parc de can Solei

Cobles: Marinada

Ciutat de Girona

Principal del Llobregat

Concurs de colles improvisades.
Servei de bar. Taules i cadires per dinar

Rubí El Vallès Occidental

14è Aplec de la Sardana

Dissabte 29 de setembre de 2012

A 2/4 de 5 de la tarda i 2/4 de 10 de la nit
a la plaça Catalunya

Cobles: Jovenívola de Sabadell

Ciutat de Girona

Principal del Llobregat

Concurs de colles improvisades a la nit.
Coca i vi dolç per a tothom.

Damià Daviu

Francesc Cla i Font, "Xicu", Fiscorn

Francesc Cla i Font, l'entranyable Xicu, és l'actual segon fiscorn de la cobla-orquestra Montgrins on també toca el trombó de vares en formació orquestral. Fa 40 anys que és als Montgrins, 40 anys, quasi tota una vida! I quan arribi el carnaval de 2013, posarà punt i final a la seva etapa a la cobla-orquestra Montgrins, però qui sap si a la seva carrera musical.

Avui tenim la sort de tenir entre nosaltres Francesc Cla i Font, un home que coneixem des dels nostres inicis en el món de la sardana a principis dels anys 70. Conegut com a Xicu per companys, amics i sardanistes fa 40 anys que és als Montgrins, una colla d'anys increïble. Tot i que es troba bé i encara podria seguir alguna temporada més, els estatuts de la cobla-orquestra diuen que ha de abandonar-la el proper carnaval juntament amb tres companys més que es troben en la mateixa situació. En Xicusemple ha estat un músic eficaç, complidor, que sap el que té entre mans i poc donat al lluïment personal, un home al qual admirem i apreciem molt i que ha sabut guanyar-se l'estima del públic amb la feina ben feta.

- **Xicu, ens pots explicar la teva història des dels teus inicis en el món de la música?**
- El meu nom complet és Francesc Cla i Font, em diuen Xicu, sóc nascut a la població de Celrà el

Un primer pla d'en Xicu.

aquesta família hi havia dos germans, la Paquita i l'Eliseu Pla: ella donava classes de música i l'Eliseu era flequer i jo quan acabava o abans de començar la classe ajudava l'Eliseu a fer pa. Després vaig anar a Bordils amb en Josep Cassú com a mestre i més endavant al Conservatori de Música de Girona per rebre lliçons de fiscorn amb el mestre Joan Guillaume. Després vaig anar amb Lluís Palet i encara més endavant amb Modest Puig, mestre del qual guardo un gran record i de la seva dona també, que mai em va deixar menjar l'entrepà sol, ja que jo em desplaçava amb el carrilet per anar a classe. En Modest Puig era membre de La Selvatana, era un gran mestre que tenia molta paciència i sabia ensenyar molt bé, un gran fiscornaire i una gran persona, d'ell vaig aprendre molt i d'alguna manera he seguit el seu camí en la manera d'ensenyar els alumnes i com a prova d'això us puc dir que fa uns 20 anys que imparteixo classes al Col·legi Santa Maria de Blanes i que molts alumnes meus ja actuen en cobla. Finalment, per acabar de perfeccionar el trombó de vares

dia 8 de setembre de l'any 1947 i sóc cosí del conegut Martirià Font i Coll i el seu germà Eduard vinculats durant molts anys a la cobla-orquestra Montgrins. Jo vaig començar en el món de la música a Celrà, a casa d'una família que eren flequers. En

Martí Camós, Ladislao Kubala i Francesc Cla, en una actuació.

Francesc Cla, Josep Gispert i Martí Camós a l'aplec de Les Roquetes.

vaig anar al Conservatori Municipal de Música de Barcelona amb el mestre Miquel Badia.

- **Ens pots explicar la teva trajectòria fins a arribar a fer 40 anys a la cobla-orquestra Montgrins?**

De fet és molt curta. Vaig començar a la Moderna de la Bisbal, del 1966 fins al 1969, amb el servei militar pel mig. Després vaig anar a La Principal de Llagostera fins a l'any 1973 en què entro a formar part de la cobla-orquestra Montgrins on, com has dit tu, ja fa 40 anys que hi sóc.

- **Què signifiquen per a tu 40 anys a la cobla-orquestra Montgrins?**

És un motiu d'orgull i una gran satisfacció. Ha estat un repte per a mi, perquè m'exigeix estar al cent per cent durant tots aquests anys, tant en el ball amb el trombó de vares, com amb el fiscorn a la cobla: no saps mai qui et pot estar escoltant i encara que no haguessis dormit gaire hi haves de ser, no podies dir que no. El nivell d'exigència ha estat molt alt i haver complert durant aquests 40 anys m'omple de satisfacció.

- **Xicu, des de fa alguns anys fas el paper de segon fiscorn, però no sempre ha estat així, recordo que els primers anys als Montgrins actuaves com a primer fiscorn. Ens ho pots explicar?**

En ingressar a la cobla-orquestra Montgrins feia de primer fiscorn i de segon hi havia en Josep Cassú, que també n'era el director. Fent de fiscorn primer vaig enregistrar algun LP, com per exemple un monogràfic amb sardanes de Josep Blanch i Reynalt de la col·lecció "Clàssics de la Sardana", i un altre amb sardanes de Ricard Viladesau. L'any

1977 en Josep Cassú va marxar a La Principal de la Bisbal i en el seu lloc va ingressar el fiscornaire Antoni Giner, moment a partir del qual ja vaig ser sempre més segon fiscorn (llavors tenia un bon mestre, en Modest Puig, que feia de segon fiscorn a La Selvatana, i m'ho va ensenyar tot per ser un bon fiscorn segon). L'any 2004 marxa l'Antoni Giner i entra com a fiscorn primer en Jordi Estartús que per mala sort abandona la formació l'any 2012 i en el seu lloc ha ingressat aquest any en Gerard Serrat, un dels meus alumnes. Algunes vegades he anat a ajudar alguna cobla i m'ha tocat fer de primer, però sempre els dic que no em posin res massa complicat perquè et vas fent gran i a més a més, i com molta gent sabrà, vaig tenir una greu complicació cardíaca l'any 2005, em varen operar i vaig estar molta temps sense poder actuar amb els Montgrins, El meu lloc va ser cobert temporalment pel fiscornaire Ruben Ginesta (que no fa massa va morir). Afortunadament els metges em van deixar seguir tocant. Ah! també actuo en el grup Calidae integrat per músics ja veterans retirats com en Josep Joli, en Josep Riumalló, en Robert Rodríguez i d'altres.

Francesc Cla amb el seu trombó.

■ Francesc Cla, en una actuació.

■ **On et trobes millor: en la cobla o en l'orquestra, què t'agrada més?**

■ A mi si es fa bé, m'agrada tot. A vegades he parlat amb músics de cobla-orquestra i m'han dit que no gaudeixen amb el ball i no ho entenc perquè també és música. Penso que si

s'escull bé el repertori i es fa bé, tant el ball amb l'orquestra com la cobla, són formacions per passar-ho bé. Jo entenc que hi ha cobles petites d'aprenents en les quals les coses no surten gaire bé i es pateix molt, però aquestes cobles hi han de ser i la llàstima és que n'hi ha poques.

■ **Quines funcions desenvolupes dins de la cobla-orquestra Montgrins?**

■ En la cobla faig el paper de segon fiscorn i en l'orquestra, tant en el concert com en el ball, toco el fiscorn i el trombó de vares. Com a cooperativa que som, juntament amb el company flabiolaire Joan Roca durant els darrers anys ens hem encarregat del vestuari, anar a buscar mostres etc. A vegades vaig a alguna gestoria, o a recollir algun material i altres tasques similars.

■ **Xicu, sabem que també estàs en un programa de radio de temàtica sardanista...**

■ Visc a Cassà de la Selva i des de fa uns 4 anys col·laboro en el programa de Radio Cassà *Tertúlia de músics* (que fa 8 o 9 anys que està en antena). En aquest programa també hi col·laboren Francesc Cortada (antic flabiolaire de La Selvatana) i Fèlix Horcajo (antic instrumentista de contrabaix de La Principal de la Bisbal), tots nosaltres moderats per Carles Malegrida, que és una autèntica enciclopèdia sardanista. En aquest programa convidem personalitats del món de la sardana i alguna vegada d'altres que no en són, allà els entrevistem i parlem de música, de sardanes i de cobles... Per aquest programa han passat Jordi Molina, Marcel Sabaté, Miquel Puig-dellívol, Martí Camós, Josep i Francesc Cassú, Pep

Poblet o l'organista de la catedral de Barcelona etc. Crec que és un programa prou interessant i que pot agradar. I del qual tothom en surt content.

■ **I ara una pregunta inevitable en aquesta entrevista: et jubiles. Ens en pots parlar?**

■ A la cobla-orquestra Montgrins, i segons els estatuts que tots hem acceptat, quan arribes als 65 anys has de plegar, i jo ho entenc perquè si no, seria una orquestra de gent gran. Sempre penses que podries continuar però entenc que s'hagi de renovar i em substituirà David Calvet. Amb mi també pleguen, per la mateixa raó, el tible, saxo i violí Ricard Parés, substituït per David Bondia, i el flabiol i saxo Joan Roca plaça que cobrirà Ferran Carballido. També plega el trombó i bateria (que encara no té l'edat) Jordi Torrent, que serà substituït pel cantant i percussionista Víctor Rodríguez. Pel que fa a mi, he de dir que ja s'ha interessat per mi alguna cobla, però no sé si ho agafaré, si m'hi veig amb cor poder si, el que vull evitar és anar a fer riure, però és clar, tinc els exemples de dos antics companys meus aquí, als Montgrins, com són en Florenci Trullàs i l'Antoni Giner que varen plegar dels Montgrins l'any 2004 i encara continuen en actiu a les seves respectives cobles. Ja veurem què farem, si puc i em deixen seguiré amb les classes a Blanes i per descomptat seguiré amb la ràdio.

■ **Recordo que l'any 1975 vas anar a Veneçuela amb la cobla-orquestra Montgrins...**

■ Vàrem anar a Veneçuela l'any 1975 amb Lluís Llach i la Maria del Mar Bonet. També recordo

■ Francesc Cla amb el seu fiscorn de la casa Omniphon.

■ Els quatre músics de la cobla-orquestra Montgrins que deixen la formació pel Carnaval de 2013: el flabiol Joan Roca, el trombó Jordi Torrent, el tible Ricard Parés i el fiscorn Francesc Cla.

els Jocs Olímpics d'Atlanta, una sortida a Munic i alguna més, i també vull destacar l'any 1984, any del Centenari de la cobla-orquestra, moment en què ens varen concedir la Creu de Sant Jordi que atorga la Generalitat de Catalunya, i el 2009 any del 125è aniversari. Precisament en l'LP del Centenari vaig enregistrar la sardana obligada de dos fiscorns junt a Antoni Giner titulada *Estimat amic* deguda a Enric Vilà i Joaquim Ferrer.

■ **Xicu, ja per acabar, de quina marca són els teus instruments?**

■ Normalment utilitzo un fiscorn de la casa Omniphon de fabricació txeca, que havia estat propietat de Miquel Badia, i també tinc un altre fiscorn, un Rampone, llegendari que havia estat l'instrument d'un músic històric dels Montgrins com era el fiscornaire Josep Cristòfol. Tinc dos trombons de vares, un Bach i el que ara utilitzo, un Edwards, que com que pesa poc em va millor sobretot des que vaig sofrir l'afecció cardíaca ja que em varen quedar afectades les cervicals.

Xicu, podríem estar parlant durant hores i hores però ja hem d'acabar. En aquest moment no saps què faràs quan et jubilis de la cobla-orquestra Montgrins, ja que tens la possibilitat de seguir en una altra cobla. Facis el que facis nosaltres seguirem sent el teu públic, perquè durant aquests anys has aconseguit que t'apreciem, amb la teva senzillesa, amb la teva bonhomia i amb el teu treball que has

■ Alumne i mestre Gerard Serrat i Francesc Cla, la parella de fiscorns per a la present temporada a la cobla-orquestra Montgrins.

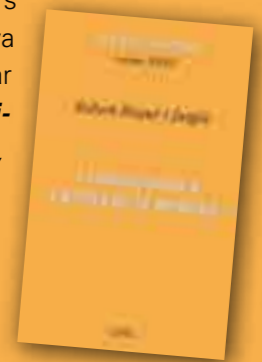
fet magníficament bé, sempre amb bones paraules. Et seguirem allà on vagis. Sort i fins aviat! ■

Comunicacions escrites de la sardana

El Grup d'Informadors Sardanistes de Catalunya (GISC), acabem de publicar el seu llibre: **Comunicacions escrites de la sardana**, que significa el XXXV de la *col·lecció mos*.

Es tracta de la recopilació de textos editats a finals del XIX i principis dels XX, en les principals publicacions de l'època, *La Renaixença*, *La Veu de Catalunya*, *Almanac de la Sardana*, *La Publicitat*, etc. on la majoria d'intel·lectuals i escriptors catalans expressaren llur opinió, lloança o admiració per la nostra dansa i, també altres persones foranes de Catalunya hi donaren la seva visió i criteri.

Destaquem escrits de Josep Miracle, Joan Amades, Aureli Capmany, Eugeni d'Ors, Joaquim Ruyra, Jona Maragall, Josep M. de Segarra "Azorín", Josep Mainar, Prudenci Bertrana, Geroni Moragues, Santiago Rusiñol, pare Josep de Besalú, Fray Ignacio, Pere Corominas...

1.4. Evolució de la sardana llarga. Quarta etapa (1893-1896)

Després de l'empatx de tot tipus de festes programades durant el 4t *Centenario de la Hispanidad*, és l'hora del dejuni i abstinència. L'ambient social, polític i econòmic no convida a estirar més el braç que la mànega. A l'horitzó es divisen majestuosos nimbostratus que amenacen l'arribada d'una gran tempesta abans de cloure el segle XIX. Les sardanes poden ser el paraigües que ajudi a passar la gran tempestat que s'endevina. Però, mentrestant, anem a pams i no cridem al malt temps.

1893.

Durant els tres primers mesos de l'any no consta cap activitat sardanista. Res de res. El món sardanista està hivernant. L'activitat no s'enceta fins a la primavera.

Abril. La Llagosta: Festa Major, dies 26,27 i28, diada de Sant Isidre. Audició de sardanes els dies 27 i 28 a la tarda. No consta l'orquestra.

Celrà. Dia 29, Festa Major. Concert i sardanes per l'orquestra *Los Montgrins y otra copla ampurdanesa*.

Maig. Barcelona. Dia 10. Ballada de sardanes a la cruïlla dels carrers Doctor Dou i Pintor Fortuny. La ressenya és força interessant: *...varios vecinos de la calle se quejan del escándalo que algunas noches promueven varios aficionados a bailar sardanas...quemolestan con sus griteríos, interceptan la vía pública haciendo poco menos que imposible la circulación.*

Aquesta nòtula revela que les audicions no eren esporàdiques i que alguna entitat patrocinava les ballades.

Llagostera. Dia 24: *Se baylan las típicas sarda-nas*. No consta l'orquestra.

Juny. Cassà de la Selva. Festa Major. *Sardanas llargas* a la plaça, per les orquestres locals i la de Castelló d'Empúries. Gran assistència de públic.

Barcelona. Teatre Tívoli. Revetlla de Sant Joan. *Sardanas y otros bayles al son de la Banda de Cazadores Alfonso XIII*.

Sant Hilari Sacalm. Sardanes al Balneari per la cobla de Cassà de la Selva.

Tarragona. Els components d'una coral ballen sardanes a bord del vaixell *Menorquin* durant la travessia de Mallorca a Tarragona.

Juliol. Masquefa. Festa Major. Balls, concerts i sardanes per una orquestra de Figueres.

Ripoll. Dia 2 de juliol. Festa del forasters. Sardanes per celebrar l'estrena de l'enllumenat elèctric.

Barcelona. Teatre Alcázar del carrer Unió. La darrera setmana de juliol taller de sardanes d'11 a 12 del matí.

Agost. Serbià. Dia 22. Sardanes a la plaça de la Constitució per l'orquestra de Castelló d'Empúries.

Setembre. Barcelona. Teatre Alcázar del carrer Unió. Durant la primera setmana taller de sardanes de 11 a 12 del matí. A partir de les 12 h taller de cancan

Olot. Dia 13. Sardanes a les places per l'orquestra de Castelló d'Empúries.

Calella. Festa Major. Sardanes per l'orquestra Unió Artística de Barcelona.

Barcelona. No consta la presència de la sardana als actes de les festes de la Mercè. Al teatre Tívoli es representà l'òpera *Garin*. La crònica és molt positiva, però critica el quadre de la sardana, que desentona respecte de la resta. Això contrasta amb l'acceptació popular d'aquesta sardana

Desembre. Melilla. *Cuartel militar. Coros de soldados catalanes cantaron y bailaron sardanas para celebrar la noche buena.*

Blanes. Sardanes el dia de Sant Esteve. No consta l'orquestra.

Comentari. Aquesta ha estat una temporada de poca activitat sardanista. Després de les festes especials de l'any anterior, no queden calerons a la guardiola.

Aquest any s'ha representat per tot el país l'Òpera *Garin* de Tomás Breton, basada en la llegenda de Fra Garí de la muntanya de Montserrat, estrenada al Liceu el 14 d'abril de 1892.

També sobta la llarga durada del taller de sardanes que s'impartí al teatre Alcázar. Sembla que l'interès per la sardana està quallant a Barcelona. Aquests tallers de sardanes podria ser que es ballessin al so d'unfonògraf. Consta que, a Barcelona, hi havia alguns aparells importats d'Amèrica. La disponibilitat del *Gramophone* i el disc pla arribarà a Barcelona just l'any 1900.

Una ressenya, força interessant, relata un problema que, ja llavors, amoinava part del món sardanista El 3 de juny de 1893 un reporter descriu *La quincena agrícola del ampurdan* en què s'expressava així: *La hermosa población Torruella de Montgrí festejó á los muchos forasteros que acudieron á la feria... amenizada con músicas y cantos, éstos ejecutados por las sociedades corales y aquellos por las coplas ampurdanesas que, digámoslo de paso, han perdido, éstas, su sello característico, el sello ampurdanés, por haber abandonado, de un tiempo acá, los cantos populares de la tierra, buscando en la música complicada y ruidosa los temas de las sardanas en vez de la sencilla y tierna que se oye con frecuencia en el campo, en el bosque ó en la casa... cuando arrea la yunta, el pastor apacientando su ganado y la vieja al hilar en la rueca. Nunca las sardanas que hoy se tocan serán escuchadas con la atención que propios y extraños prestaban á las ejecutadas por el malogrado músico-compositor José Ventura, Pep, en las que se reflejaba el espíritu del Ampurdán expresado en sencillas pero sentidas notas.*

Aquest problema s'ha posat de manifest escoltant les primeres gravacions de sardanes a partir de 1902. Tot i comptant amb autors de primera fila, aquesta recerca musical de la futura sardana trigarà entre 10 i 15 anys, tot dependrà del grau de formació professional dels components i les exigències de cada director. Alguna cobla quedarà despenjada i aquest període s'allargà uns anys més. El fet d'esser cobles-orquestres tampoc ajudava a la transformació de la sardana.

1894.

Febrer. Roda. Festes de Carnaval. *Sardanas con la histórica cornumasa*.

Abril. Barcelona. Teatre Alcázar del carrer Unió. Dia 15 taller de sardanes d'11 a 12 del matí.

Maig. Cassà de la Selva. Festa Major. Tres audicions de *sardanas llargas* a càrrec de les orquestres Selvatana i Orfeó Cassanenc.

Barcelona. A partir del dia 20 fins a final de mes. Teatre Alcázar del carrer Unió taller de sardanes d'11 a 12 del matí.

Juny. Barcelona. Durant tot el mes i de d'11 a 12 del migdia taller de sardanes al Teatre Alcázar del carrer Unió

Barcelona. Teatre Tívoli. *La Banda de Cazadores de Alfonso XIII*, interpretarà sardanes a l'entreacte de l'òpera *Valientes sobrinos* (4 representacions).

Barcelona. Teatre Alcázar del carrer Unió. Del 22 al 29 taller de sardanes i cancan d'11 a 13 del matí.

Juliol. Blanes. Al Primer Casino sardanes per una orquestra de Vidreres.

Masquefa. Festa Major, sardanes a l'aire lliure els dies 22, 23 i24. No consta l'orquestra. Calonge. Festa Major. Sardanes a la plaça pública durant els dies 29, 30 i31, per les orquestres *Agramont y Rusinyol*.

Agost. Argentona. Festa Major. Dies 4,5 i6, sardanes per l'orquestra *La Moderna* de Granollers.

La Bisbal. Lluïda Festa Major. 4 audicions de sardanes. amb les orquestres *Els Fatxendas* (Sabadell), *Els Montgrins* (Torroella de Montgrí), *La Principal de la Bisbal* i *La Moderna* (Granollers).

Sant Hilari Sacalm. *Las sardanas son la diversión preferida de los habitantes de la zona*. Portbou. Festa Major. *Sardanas en el entoldado* per l'orquestra *La Moderna* (Granollers) i la de Tortellà.

Torroella de Montgrí. Festa Major (25, 26 i27) Sardanes per les orquestres *Els Montgrins*, *Principal Bisbal* i *Rusiñol* de Castelló d'Empúries.

Badalona: 15, 16 i17. Sardanes per *copla ampurdanesa* i inauguració del monument a Roca y Pi.

Vall de Ribes. Amb motiu de les festes de festivitat de l'Assumpció, patrona de la Vall de Ribes, se celebrà la Festa Major patrocinada pels hotels. Dies 15, 16 i17. Audició de sardanes els dies 16 i 17. No consta l'orquestra.

Roses. Festa Major. Dies 15, 16 i17. Audicions de sardanes per l'orquestra *Rusiñol* de Castelló d'Empúries

Barcelona. Festes de Gràcia. *Sardanas al entoldado de la feria*. No consta l'orquestra. Barcelona. Sardanes a la festa de *la calle Ancha*.

Barcelona. Rambla de Catalunya. Sardanes al Club Velocipedista per l'orquestra *La Principal de la Bisbal*.

Figueres. Festa Major. A la tarda *toros* i a la nit sardanes. No consta l'orquestra.

Figueres. Festa de San. Bartolomé. Audició de sardanes i concurs de sardanistes. Consta que, dins el concurs, es va tocar una sardana revessa.

Setembre. L'Escala. Dia 1: sardanes interpretades per una orquestra de Castelló d'Empúries

Blanes. Dia 1. Festa major petita. *La famosa Orquesta de Vidreras tocó, con mucha afinación, unas cuantas sardanas de las mas escogidas de su numeroso repertorio.*

Figueres. Festes de Sant Bartolomé. *Sardanas el mas popular y decente baile de la comarca ampurdanesa... concurso de sardanistas forma-do por grupos de cinco parejas.*

Corçà. Festa Major dies 10 i 11. Sardanes per l'orquestra la Principal de la Bisbal.

Torrent. Festa Major els dies 1 i 2 *por la Vella de la Bisbal y una orquesta de Palamós*

Barcelona. *Calle Ancha*. Sardanes a les 18 h i ball a la nit. No consta l'orquestra.

Verges – Begur i San. Joan de Palamós. Dia 11. Sardanes a les respectives places.

Sant Sadurní de les Gavarres. Dies 16 i 17 sardanes per l'orquestra la Principal de la Bisbal.

Olot. Festa Major. Del 7 al 12. *Se bailaran sardanas cortas y llargas.* No consten les orquestres.

Barcelona. Festes de la Mercè. Carrer Doctor Dou. Sardanes al gran *Café Lyon*. La ressenya periodística de l'esdeveniment és d'allò més eloqüent: *tuvimos el gusto de oír las escogidas piezas que ejecutó la orquesta «La Principal» de La Bisbal en el Gran café de Lyon. Empezóse el concierto con una fantasía para instrumentos pastoriles del Mtro. Carreras, la cual nada dejó que desear por su ajuste y afinación, y por lo bien dirigida que fue por el joven compositor y profesor de la propia orquesta don José M. Soler, que valió á la misma una salva de prolongados aplausos. Poco después siguieron seis sardanas de las más escogidas de su repertorio, entre las que descuellan una de fiscorno y otra de tenor, que fueron también aplaudidísimas, y que dejaron completamente satisfecho al numeroso público que las escuchaba.*

Barcelona- Dia 24 a les 16 h al club Veloci-pedista de la Rambla de Catalunya. Audició de sardanes per l'orquestra la Principal de la Bisbal. Preu de l'entrada: 2 rals.

Barcelona. Arriba la famosa orquestra Rossinyols de Castelló d'Empúries guanyadora del concurs de cobles de les festes de 4t Centenario de la Hispanidad. Demà tocarà, *un escogido repertorio* de sardanes a la plaça de la Constitució.

Cassà de la Selva. Festes de Santa Tecla. Dia 23. *Sardanas llargas* de 20 a 22 hores per l'orquestra Orfeó Cassanense. Dia 24. De 5 a 7 de la tarda, sardanes per l'orquestra *Selvatana* i *Orfeó Cassanense*. S'inaugura la

instal·lació elèctrica. És rellevant la següent ressenya periodística:

Se está gestionando con la empresa del ferrocarril de Gerona á San Feliu de Guixols á fin de que establezca trenes extraordinarios de ida y vuelta para mayor comodidad de los que con su asistencia nos honren.

Octubre. Tarragona. Dia 13. *Sardanas con una reputada orquesta ampurdanesa.*

Barcelona. Dia 28. Barri de Santa Eulàlia. Sant Andreu de Palomar. Sardanes per l'orquestra *La Catalana* de Granollers.

Girona. Ferias y Fiestas. Sardanes a les places públiques per l'orquestra del Sr. Vila.

Novembre. Barcelona. Festes de la Sagrera. Sardanes en diferents carrers. No consten les orquestres.

Barri de Sant Andreu. Dies 30, 1 i 2 sardanes a la plaça de la Constitució. No consta l'orquestra.

1895.

Gener. Torroella de Montgrí. Dia 31. Durant el carnaval sardanes i ball a càrrec de l'orquestra *Els Montgrins dirigida por el joven profesor Pedro Rigau.*

Abril. Hostalric. Festa Major. Sardanes per l'orquestra la *Farnense*.

Olot. Dia 28. Festa del treball i míting socialista. Sardanes a la plaça pública por la *afamada orquesta la Filarmónica.*

Maig. Figueres. Dia 3. Fires de Santa Creu. *Toros* i les típiques sardanes. Assistiren multitud de francesos a la *corrida de toros* que llavors eren prohibides a França.

Juny. Cassà de la Selva. Dia 8. *Sardanas llargas* per les orquestres *Orfeon Cassanense* y la *Selvatana*, una cobla de poca durada, res a veure amb l'actual *Selvatana*.

Barcelona. Dia 22- Teatre Tívoli. Al descans de *El duo de la africana* sardanes per l'orquestra *La Lira Barcelonesa* Dia 23, a Sant Gervasi sardanes a la revetlla de Sant Joan. No consta la cobla.

Calella. Sardanes per la revetlla de Sant Jaume per l'orquestra de Palafrugell i *otra orquesta ampurdanesa.*

Juliol. Olot. Assemblea de Catalunya dies 3 i 4. Interessant ressenya. A la sobretaula d'un dinar *normalet*, el batlle d'Olot s'expressà: *Brindemos por Cataluña, por el restablecimiento de los fueros, usos, costumbres y derechos acomodados a la época actual, por el Sr. Guimerà y por todas las glorias de la tierra catalana. Durante su permanencia en Olot los delegados fueron objeto de... detalles y*

atenciones. En el FIRAL y en la plaza se bailaron sardanas todas las noches (dies 3 i 4).

Unos fuimos despedidos con vivas a Cataluña, Olot y a la Unión Catalanista, mientras otros se quedaron bailando sardanas a los acordes de la música de la banda del regimiento de Aragón.

Blanes. Dia 4, Corpus. Sardanes durant la festa de les enramades. El corresponsal manifesta l'ambient general de crisi: s'ha suprimit la música a la processó de Corpus i l'interès per les *enramades* va de baixa mentre creix l'afecció per les sardanes. *Cada dia se nota mas lo mucho que se apegan entre nosotros las sardanas, ese baile característico de las comarcas ampurdanesas, que a sus bellas condiciones que las hacen verdaderamente populares y democráticas con gran contentamiento de los jóvenes (educados).*

Barcelona. Dia 4: a la plaça del comerç del Clot, sardanes a les 5 de la tarda. No consta l'orquestra.

Calonge. Dia 25. Dues audicions de sardanes *por la reputada orquesta Los Montgrins dirigida por el joven maestro Pedro Rigau.*

Portbou. Festa Major. Dies 26, 27 i 28. Sardanes i balls. La ressenya diu: *para dar realce a dicha fiesta se ha contratado las reputadas orquestas Union Artistica de Barcelona y la Orquesta de Castellá... que amenizó debidamente los bailes y particularmente las sardanas.*

Agost.

Barcelona. Dia 6. Festes del barri de Sant Just i Sant Pastor. *Se tocarán las clásicas sardanas.* No consta l'orquestra.

Badalona. Dia 11. Sardanes a la inauguració del monument al Doctor Roca i Pi, *por la copla Ampurdanesa La Lira.*

Barcelona. Dia 15. Festes de Sant Roc a la Pplaça Nova. Concert i sardanes per la *Banda de la Casa de Caridad.*

Torroella de Montgrí. Festa Major. Del 25 al 28, sardanes tots els dies per les orquestres, *Els Montgrins i Palafrugell.*

Sant Hilari Sacalm. Festa Major. *Jóvenes ataviados con trajes especiales, ellos con barretinas i ellas con capucha bailaron sardanas.*

Setembre. Cassà de la Selva. Festa Major. *Se contrataron trenes especiales para facilitar la presencia de forasteros... Las orquestas Orfeon Cassanense y la Selvatana armonizaron los bayles i las sardanas.*

Octubre. Calella. Dia 3. *Baile y Sardanas al casino con las orquestas, Castelló de Ampurias y la de Cotó.*

Banyoles. Festes de Sant Martírià, patró de la ciutat. Del 23 al 28. Al llarg dels anys s'han convertit en l'aplec de sardanes més celebrat de la zona. Enguany, com es pot comprovar, copen la majoria d'actes populars i destaquen les competències entre les cobles. La rivalitat entre cobles i l'afany de presumir dels "solistes" creà un nou estil, una nova competició: donar a conèixer els millors instrumentistes de tenora, tible, trompeta, fiscorn... La cobla guanyadora, a més de prestigi, solia augmentar el nombre de contractes. De ben segur encara avui se'ns fa difícil imaginar el programa de 1895. Heus ací un extracte del programa de les Festes de Sant Martírià:

Dia 23. *Mañana. Actos religiosos en honor a Sn. Martirian. Tarde: a las 7h. Iluminación a la veneciana de la Plaza de la Constitución, el Ayuntamiento, casinos y calles principales, repitiéndose todos los días de las fiestas.*

A las 8h. Sardanas llargas a las plazas: Los Turers y de la Constitución por las renombradas orquestas Agramont y Los Rossinyols de Castelló de Ampurias.

Dia 24. *Al amanecer disparo de 40 cañonazos y toque de diana. A las 9,30h... Oficios divinos en los cuales se ejecutará una misa dirigida por el maestro Sr. Carreras... A las 11H. Sardanas llargas a la plaza de la Constitución.*

Tarde: a las 3,00 horas...en las sociedades: El Primitivo, El Fomento, Juventud Católica y Ateneo Bañolense, actuaran las orquestas;

Publicada a la revista satírica Cu-cut! Barcelona 1901. Una banda de música amb les cares dels polítics del moment diu: *Aquí ja la saben de memòria aquesta música, aneu a Madrid a tocar-la i veure quin efecte fa.*

Cartell de la Sociedad Catalana de Conciertos. TEATRO - LIRICO
Aquí s'implica els mestres Nicolau i Morera.

Agramont, Rossinyols de Castelló de Ampurias, La Antiga Pep de Figueras y los Corominas de esta villa. A las 5h. Procesión a la que asistirán las autoridades y entidades culturales.

A las 8h. Funciones teatrales en las distintas entidades culturales. A las 10.30h. Grandes bailes de sociedad en las entidades culturales.

Aquest programa, amb lleugeres variants, és vàlid per a la resta de dies de Festa Major.

La programació d'audicions de sardanes era el següent:

Dia 25. Matí a les 10 hores. Tarde de 3 a 6 h.

Dies 26 i 27. Matí: A les 9,00 h. festes lacustres a l'entorn del llac. A las 10 h sardanas llargas.

Tarda: A las 2.0 h concert, a las 3.0 h sardanas.

Novembre. Barcelona. Dia 26. Festes de la barriada de Sant Andreu. *Sardanas ampurdanesas por la Banda de la Casa de Caridad de Barcelona.*

1896.

Gener. Verges. Festa major dies 20, 21 i 22. *Sardanas por dos o mas orquestras del Ampurdán.* No consten les orquestres.

Maig. Verges. Dia 17. *Feria anual, sardanas con la orquesta de Castelló de Ampurias.*

Cassà de la Selva. Dies 30, 1 i 2. Festa Major. *Sardanas llargas por las orquestas Unión Artística, Unión Cassanense y Orfeón Cassanense.*

Juny. Barcelona. Dissabte, dia 13 a la cruïlla Gran Via amb Balmes, *sardanas por una reputada orquesta.*

Barcelona. Del 23 al 26. Revetlla. Al teatre Gran Via a las 8 de la tarda sardanes *por una orquesta ampurdanesa.*

Palamós. Festa Major els dies 24, 25 i 26. Sardanes amb les orquestres *Els Montgrins, Unión Cassanense y La vella de Palafrugell.*

Juliol. Fonteta (Girona). Dia 8. Sardanes per l'orquestra la Principal de la Bisbal.

Calonge. Festa Major, dies 29, 30 i 31. Sardanes *por la orquesta Unión Artística y la Vella de la Bisbal.*

L'Armentera. Festa Major. Dies 24 i 25. Tres audicions de sardanes per la Principal de la Bisbal, la de Castelló d'Empúries i la *Artística Ampurdanesa (La Artística de Peralada).*

Agost. Sant Feliu de Boada y Viladomat. Festa Major. Dia 1. Sardanes per l'orquestra *de Castelló de Ampurias,*

Amer. Festa Major. Dies 15 i 16. Sardanes per l'orquestra *de Castelló de Ampurias.*

La Bisbal. Festa Major. Dies 15, 16 i 17. Sardanes per una orquesta de Girona i la Principal de la Bisbal.

Badalona. Festa Major. Del 14 al 17. Al programa de Festa Major de Badalona, encara hi consta un acte que, molts anys enrere, figurava en totes les festes assenyalades. Millor serà copiar la ressenya del programa.

Dia 16. *A las tres de la tarde, reparto de bonos de pan, carne y arroz a los pobres.* En algunes poblacions també es regalaven tres metres de tela.

Dia 15. *La copla Artística Ampurdanesa, acompañará al Consistorio, a gigantes y cabezudos hasta oficio religioso.... de diez a una la copla Artística Ampurdanesa, tocará sardanas a la plaza del Duque de la Victoria.*

A las 5.00 de la tarde la Artística Ampurdanesa, tocará sardanas en el Paseo.

A las 9 de la noche, gran iluminació por gas. A las 10.30 h de la noche, extraordinaria funció de zarzuela en el Teatro Zorrilla.

La resta de dies, la *Artística Ampurdanesa* i dues orquestres més actuaran en els actes previstos. Però el programa acaba amb una nota interessant: *Se concederán dos premios, uno de 150 pesetas y otro de 75 a las calles que a juicio de la Comisión estén mejor adornadas.*

Camprodon: Festa Major. Del 20 al 23. Dues audicions de sardanes per una *copla ampurdanesa y corridas de vaquillas.*

Cardedeu. Festa Major. Del 14 al 17. Sardanes per la Nova de Palafrugell i la Principal de la Bisbal.

Sant Hilari Sacalm. Dia 19. Festa dels estiuejants. Sardanes per la *copla Ampurdanesa.*

Torroella de Montgrí. Festa Major. Del 25 al 28. Sardanes por las orquestas *Los Montgrins,* la de Castelló de Ampurias, la de la Bisbal y la *de Palafrugell.* Curiosa ressenya: *Hace unos días que unas personas efectúan el replanteo definido para la construcción de una nueva carretera y consiguiente puente sobre el Ter. Se dice que será una verdad tanta belleza debida al celo del marqués de Robert. Durante las fiestas se pondrá la primera piedra.*

Setembre. Torrent. Festa Major. *Este pueblo del bajo Ampurdà los dias 1 y 2 celebrará su Fiesta Mayor.* Una de las más concurridas de aquella Comarca... por su situación y estación del Tranvía...hace que asistan a la fiesta de Palafrugell, Bagur y Pals...los vecinos parece que se citan la tarde del primer día atraídos por las populares sardanas que se bailan en la plaza a cargo de la Vella de la Bisbal.

L'Escala. Festa Major. Dies 2, 3 i 4. Sardanes a càrrec de les cobles de Castelló d'Empúries, la Principal de la Bisbal i la Principal de Palafrugell.

Corçà. *Este bonito pueblo del bajo Ampurdan celebra su Fiesta Mayor días 11-12 no faltando las lujosas sardanas en la plaza ejecutadas por la Principal de la Bisbal.*

Sant Miquel de Cruïlles. Festa Major els dies 6 i 7. Tarda del dia 6, sardanes per l'orquestra de Palau.

Olot. Festa Major. Del 7 a l'11.

Dia 7. A les 8 de la nit, la Banda Municipal d'Olot tocarà *sardanas llargas* a la plaça *Alfonso XII.*

Dia 8. A les 10 del matí, a la *Sociedad Industria y Comercio,* la orquesta Rossinyols de Catelló tocarà escogidas sardanas. Tarde de 3 a 5 sardanas llargas a la plaza Alfonso XII por la Banda Municipal de Olot y la orquesta que dirige el maestro Juan Prat. Por la noche iluminació a la veneciana y sardanas a la plaza Alfonso XII.

Dia 9. *De 9 a 11, sardanas llargas en el Centro Obrero.* De 10 a 1 y media sardanas llargas en la plaza, alternando la Banda Municipal, la orquesta de Juan Prat y la de Castelló de Ampurias.

Dia 10. A las 10 h. *Sardanas por la Banda Municipal y la Orquesta de Juan Prat.* Por la noche, iluminaciones en el Paseo del Ferial y la plaza de Alfonso XII.

Dia 11. *De 11 a 12 y media sardanas llargas al Paseo del Feria.* A las 3 de la tarde, en el caserío y fuentes de

Sant Roque, la Banda Municipal tocará escogidas sardanas.

Barcelona. *Paseo de Isabel II. Día 8. Una de las farolas del alumbrado eléctrico se desprendió haciéndose añicos, sin que, por fortuna ocurrieran desgracias...* por que allí se reúnen muchísimas personas con motivo de las sardanas que allí se bailan todas las noches de *los días festivos.* No és la primera vegada que passa aquest incident.

Begur. Festa Major. Dies 20, 21 i 22. Sardanes. No consten les orquestres contractades.

Barcelona. Festes de Sant Miquel a la Barceloneta. Dins un senzill programa de festes hi figura una audició de sardanes. No consta l'orquestra.

Octubre.

Barcelona. Festa Major de Sarrià.

Dies 3, 4, 5 i 6. Celebra una lluïda festa major en la qual compten amb dues bones orquestres: *La Escalas* i *La de Cotó,* una de les més famoses del moment. El dia 4 hi consta una audició de sardanes i una ressenya del moment que diu: Dia 4: La sociedad coral La Violeta, dará un concierto vocal/instrumental, a beneficio de los soldados hijos de Sarrià heridos en la guerra de Cuba.

Blanes. Dies 11 i 12. Gran festa amb motiu de la inauguració de l'enllumenat elèctric. Un atapeït programa de competicions, jocs i música El dia 12 a les 8 de la tarda les orquestres tocaran sardanes per diferents llocs de la ciutat, però no consten l'orquestres.

Valpellsch. Dia 18. *Fiesta de la Natividad de Ntra. Señora* A la salida del oficio religioso la orquesta Vella de la Bisbal interpretarà dues sardanes. No s'han trobat més ressenyes d'audicions o concerts de sardanes durant la resta de mesos de l'any.

Comentari.

Tallers de sardanes. El 1895 retornen tímidament els tallers de cursets de sardanes i que han desaparegut el 1896.

Audicions. L'activitat sardanista preferentment se situa a les comarques gironines entre els mesos d'abril i octubre. El motiu de les audicions són les festes majors, les fires de caire agrícola i ramader, els comiats dels estiuejants als pobles, platges i balnearis o festes puntuals com celebracions per l'estrena de l'enllumenat elèctric i altres esdeveniments puntuals i/o singulars.

Destaquen les actuacions sardanistes a les festes de Torroella de Montgrí, Banyoles, les Fires d'Olot i Girona i, el 1896, també a les de Badalona.

A Barcelona es limiten a les festes de barri; ni tan sols destaquen per les Festes de la Mercè, reduïdes als actes religiosos i protocol·laris.

Noves Cobles. (Continuïtat de l'anterior.)

La Vella de Palafrugell. Fundada el 1875. L'any 1890, la majoria de components s'integraran a la Nova i aviat s'integraran a la Principal de Palafrugell.

La Vella de la Bisbal. Fundada als inicis del segle XIX seguirà les evolucions implantades pel mestre Pep Ventura. L'evolució, en tots els sentits, comporta l'extinció i transformació en la Principal de la Bisbal, però queda demostrat que convisqueren les dues cobles.

La Artística de Peralada. Als seus orígens era una formació de 3a categoria i aquesta és la primera cita històrica. Serà l'origen de la Principal de Peralada que s'extingí als inicis del 1930, víctima dels ritmes importats d'Amèrica.

La Artística Ampurdanesa. És l'orquestra de Joan Prat de Prats (Catalunya Nord).

Per les dades de la ressenya es tracta d'una orquestra constituïda per 6 o 7 músics, és a dir, *mitja cobla*.

La Farnense de Santa Coloma de Farners. Consta que ja existia el darrer quart de segle XIX i sembla que desapareix el 1985. Fou una formació musical important.

La Filarmónica de Figueres. Hi ha raonables indicis que, després de la mort de Pep Ventura hi ha discrepàncies entre els components de la cobla. Quan actua com a orquestra fa us del nom de *Orquestra Catalana Filarmonica de Figueres, Antiga Pep*. Quan actua com a cobla ho fa amb el nom de *Orquestra Catalana Antiga Pep Figueres*.

Orquestra de Vidreres. Hi ha poca informació sobre els orígens d'aquesta formació musical. El 1905, era coneguda com Cobla de Vidreres.

L'1 de setembre de 1894 és la cita més antiga d'aquesta orquestra.

Orquestra de Palamós. 1 de setembre de 1894. Ja des del 1800 hi ha constància de *coplas de tres quartans*. Sembla que, a mitjants del segle XIX, ja tocava *sardanes llargas*. Per aquesta data sembla que no era una cobla d'onze músics.

Orquestra del Sr. Vila. No hi ha ressenyes.

Regimiento de Aragón. No és la primera vegada que una banda toca sardanes.

La Unión Artística de Barcelona. No s'ha pogut identificar. Actua a Portbou l'1 d'agost de 1895.

Orquestra de Castellà. No he trobat cap informació d'aquesta formació. Podria ser una errada del cronista en confondre *Castellà* per *Castelló*? Però consta que va tocar sardanes a Portbou el dia 1 d'agost de 1895.

Orquestra de Cotó de Figueres. Calella 3 d'octubre de 1895, és la primera cita d'aquesta famosa formació. La seva fama l'avalua una dita: "aquesta orquestra no és de cotó sinó de seda".

Orquestra de Juan Prat de Parts de Molló. La primera cita és del 9 de setembre 1896 a les fires d'Olot. Sembla que era una cobla de 6 o 7 músics.

Bibliografia consultada:

- Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
- Hemeroteca de *La Vanguardia*
- Hemeroteca del *Diari de Barcelona*
- Hemeroteca diari *La Imprenta*
- *Diccionari de Cobles*. Col·lecció MOS
- La Principal de la Bisbal. E. Moldero
- Centenari Cobla-Orquestra Montgrins.
- Diverses revistes d'època del fons documental de Fonovillassar78. ■

Terrassa
El Vallès Oriental

40è Aplec de la Sardana i 29a Diada Sardanista
Dies 15 i 16 de setembre de 2012
Dissabte dia 15, a les 10 del vespre
Cobla: Ciutat de Terrassa

Diumenge dia 16, matí i tarda, a la plaça Vella
Cobles: Principal de Terrassa
Sant Jordi-Ciutat de Barcelona
Mil·lenària de Perpinyà

Concurs de colles improvisades a la nit.

Antoni Romero

Concert al Càmping Bona Vista

El proppassat dissabte dia 28 de juliol d'enguany vaig tenir el plaer d'assistir a un concert de música de cobla que es va celebrar a la piscina del Càmping ecològic Bona Vista ubicat en un bonic paratge a Calella de la Costa.

Aquest concert és el 8è que es fa en aquesta instal·lació turística de la costa del Maresme, el qual ha estat qualificat com a Càmping Sardanista i que l'any passat la Federació Sardanista de Catalunya, el va distingir per les seves activitats amb la Medalla al Mèrit Cívic i que li va ser entregada per el Sr. Bartomeu Duran, President aleshores, de l'esmentada institució. L'acte d'entrega tingué lloc enguany en la darrera Ciutat Pubilla de la Sardana a Organyà, i la va recollir el Sr. Joaquim Ruscallada, propietari i director.

En "Kim" com el nomenem els seus molts amics, va preparar amb tota cura el concert que breument em referiré.

El en seu Càmping, el Càmping Bona Vista, en el paratge de la preciosa piscina, a les deu del vespre, en un entorn verd, en plena natura va programar aquest concert comptant amb la col·laboració de la Cobla Ciutat de Girona, hàbilment dirigida per Jesús Ventura i amb la participació del Ballet d'Alicia Lluís.

La primera part constà de sis interpretacions, *Catalans*, de Joaquim Soms, *La matinera*, de Joaquim Serra, *Begin t'he Begine* de Cole Porter (arranjament d'Albert Font), *Rosa bruna* de Ricard Viladesau, *Juny* de Juli Garreta, i *Per als amics d'en Kim*, de Jaume Cristau.

Després d'un petit recés, durant el qual en Kim va obsequiar amb una copa de cava a tot el públic assis-

Fotografies de Pere Sauleda.

tent per celebrar el 46è aniversari del càmping, la Cobla Ciutat de Girona ens oferí la sardana *Quatre valents* (tenora, tible, trompeta i fiscorn) de Ramón Vilà, *Nova llum*, de Josep M. Tarridas, *Carmen*, òpera de George Bizet (arranjament per a cobla de Max Havart) ballada magistralment per un grup de joves ballarines del Ballet d'Alicia Lluís, *Josefina gentil*, de Josep Saderra. La darrera composició de la Ciutat de Girona va ser *El Gallito*, pasdoble arranjat per Bernat Castillejo.

Per correspondre als entusiastes aplaudiments del nombrós públic (més de tres centes persones) la Cobla dirigida per seu cordial director Jesús Ventura, ens va obsequiar amb dos "bisos", amb la invitació de ballar, la primera el vals jota, *La patinadora* i la darrera la coneguda sardana de Ricard Viladesau, *Girona m'emamora*.

Aquest magnífic concert, com ja té costum en Kim va ser gravat (com va fer en les 7 edicions d'anys anteriors) en DVD, amb el qual posteriorment obsequia el seus amics i campistes.

El nombrós públic assistent format per clients del càmping, amics, sardanistes varem fruit de la música, de la sonoritat de l'entorn, de la acurada interpretació de la Ciutat de Girona, de la presentació de les interpretacions per part de Carles Tarridas, i d'un públic extraordinàriament atent.

Sols em falta agrair a en Joaquim Ruscallada, i a la seva esposa Mari aquest regal musical, i desitjar-los molts anys per continuar promocionant la nostra música, difonent la nostra cultura, anar fent país.

Gràcies Kim.

Cobla Marinada, 30 anys, 1981-2011 (II)

Com vàrem dir en l'anterior capítol d'aquesta història, aquest treball, corresponent a la temporada passada, no va ser publicat i és ara quan us el podem fer arribar. L'anterior lliurament de la història de la cobla Marinada de Badalona, l'havíem deixat en la arribada de l'any 2000 i l'entrada del prestigiós solista de tenora Jordi Molina i Membri- ves com a director de la cobla, sens dubte una de les etapes més brillants en els 30 anys de vida de la Marinada.

Amb l'arribada de Jordi Molina segueixen les representacions del magnífic espectacle interactiu anomenat *Tenora segle i mig*, creat amb motiu dels 150 anys de la tenora del qual es realitzarien moltes representacions. L'èxit d'aquest primer espectacle els animaria a seguir per aquest camí i així neixen nous espectacles totalment apartats del món de la sardana titulats *Marinada cançons & banda*, un, i un altre amb el nom de *Veu & Cobla, una odissea musical*. En aquest període s'efectuen molts enregistraments de qualitat com els CD *Tenora segle i mig* (un recull de l'espectacle del mateix nom), *Gran Reserva*, *Impuls* o un CD monogràfic amb sardanes compostes pel seu director, Jordi Molina.

Jordi Molina en plena concentració, dirigint la cobla.

L'etapa de Jordi Molina al capdavant de la cobla Marinada era exitosa, durant aquells anys és quan la cobla es consolida com una de les punteres i una de les més estimades pel públic sardanista ja que, segons diuen, tenia un ritme engrescador molt adequat per gaudir ballant sardanes. El volum de contractacions creix sense parar com a conseqüèn-

Postal de l'espectacle *Tenora segle i mig* de la cobla Marinada, amb la qual els mateixos músics obsequiaven els assistents al final de les actuacions.

La cobla Marinada a la plaça Major de Castellar del Vallès el dia del seu aplec al març de 2002.

24 d'abril a Sant Sadurní d'Anoia al concert de presentació del CD *Gran Reserva*, veiem, drets, Xavier Piñol i David Estañol, autors de sardanes d'estrena aquell dia i dedicades a la població.

Part de la cobla en un paisatge nevat a Sant Sadurní d'Anoia després d'una calçotada i molt de cava.

Felicitaçió de Nadal de l'any 2004, amb la formació de l'any 2004 (drets, d'esquerra a dreta): Jesús Cuello, David Estañol, Dani Navarro, Isi López, Àngels Rahola, Enric Sánchez, (a baix i d'esquerra a dreta): Ivan Babiloni, Miquel Cisa, Xavi Piñol, Marc Pedrós i Àlex Roig. La fotografia es va fer als patis de la Masia de Can Banyadó a la tardor de 2004.

cia del bon fer del seu representant. L'any 2005 deixa la direcció de la cobla Jordi Molina amb tot el reconeixement. El mes de maig de 2005 la cobla participaria en la final del concurs popular de La Sardana de l'Any al Palau de la Música Catalana de Barcelona, junt amb la Bellpuig Cobla. L'any 2011 i també el mes de maig va participar en una altra final del concurs La Sardana de l'Any conjuntament amb la cobla Sant Jordi-Ciutat de Barcelona al Teatre Auditori de Granollers. Arribat l'any 2006, també arriba el 25è aniversari de la cobla Marinada, que es troba en un moment dolç i en un excel·lent estat de salut. La formació de la cobla que el dia 9 de maig de 2006 celebraria el 25è aniversari estava composta per:

- Flabiol i tamborí: Àngels Rahola i Martínez
- Tibles: Xavier Piñol i Garcia i Marc Timón i Barceló
- Tenores: David Estañol i Martells i Miquel Cisa i Sagalés
- Trompetes: Jesús Cuello i López i Marc Pedrós i Pagès
- Trombó: Isi López i Cabezas
- Fiscorns: Daniel Navarro i Cortés i Joan Ballart i Pedret
- Contrabaix: Alexandre Roig i Borrell

Els actes de commemoració del 25è aniversari de la cobla Marinada comencen el divendres dia 12 de maig al Teatre Zorrilla de Badalona on ens oferiren un concert com a acte central, amb sardanes d'estrena dedicades a la cobla dels tres compositors que en aquell moment en formaven part. Les sar-

La cobla Marinada amb la formació de l'any 2006.

■ Cobla Marinada any 2009.

■ David Estañol des de sempre el primer tenora de la cobla Marinada.

■ L'actual director de la cobla Marinada, Esteve Molero i Olivella.

danes foren: *Companys* de David Estañol, *Aniversariant* de Xavier Piñol i *Il·lusions mai somiades* de Marc Timon. En el decurs de l'acte es va presentar el llibre *Fent camí, els 25 anys de la cobla Marinada de Badalona* escrit per Damià Daviu. Els actes de celebració seguirien el divendres 19 de maig a la plaça de l'Ajuntament, on la cobla Marinada completada amb excomponents ens oferí una ballada de sardanes. A mitjans de l'any 2006 el músic Xavier Pastrana i Vitria es converteix en el nou director de la cobla, una funció que du a terme fins a mitjans de l'any 2008. Durant aquests anys fan multitud d'enregistraments de sardanes en CD. A mitjans de l'any 2009 el jove instrumentista de tible Xavier Piñol agafa la representació de la cobla en substitució de David Estañol. El nou representant aporta noves idees i un tarannà diferent, i més si tenim en compte que pel Carnaval de l'any 2010 ingressa a la cobla el prestigiós músic Esteve Molero i Olivella com a nou director, que aporta multitud d'innovacions junt al representant, com l'enregistrament i el seguit de concerts titulats *La música de Nino Rota* (un CD que recentment ha estat guardonat amb un premi per l'Obra del Ballet Popular, així com el seu impulsor el director Esteve Molero), tot això en l'any del centenari del naixement del destacat compositor de bandes sonores italià Nino Rota. Aquest any 2012 la cobla Marinada ja ha estrenat un nou projecte, que és un treball posat al dia sobre la música del compositor de Torroella de Montgrí, el conegut i popular Vicenç Bou i Geli i del qual ja ha estat enregistrat un CD amb sardanes tal com les va escriure Vicenç Bou i algunes revisades per Esteve Molero (aquesta informació ja apareix a la web de la cobla). La formació de la cobla que celebrava el 30è aniversari estava integrada pels següents músics:

Flabiol i tamborí: Sergi Gili
 Tibles: Xavier Piñol i Marta Sala
 Tenores: David Estañol i Miquel Cisa
 Trompetes: Jesús Cuello i Carles Raya
 Trombó: Jordi Montasell
 Fiscorns: Daniel Navarro i Martí Fontclara
 Contraaix: Josep Vidal

Director: Esteve Molero i Olivella
 Representant: Xavier Piñol i Garcia

■ La cobla Marinada del 30è aniversari.

Els membres de la cobla Marinada per a l'any 2012, i després d'un parell de canvis, són:

Flabiol i tamborí: Albert Fontelles
 Tibles: Xavier Piñol i Marta Fina
 Tenores: David Estañol i Miquel Cisa
 Trompetes: Jesús Cuello i Carles Raya
 Trombó: Jordi Montasell
 Fiscorns: Daniel Navarro i Martí Fontclara
 Contraaix: Josep Vidal

Director: Esteve Molero i Olivella
 Representant: Xavier Piñol i Garcia

Volem agrair molt especialment l'atenció de David Estañol que al seu dia ens va ajudar molt a conèixer la història de la cobla Marinada, moltes gràcies per la seva col·laboració, agraïments que fem extensius a la resta de components de la cobla pel seu interès en la confecció d'aquest article. Gràcies a tots i moltes felicitats pel vostre 30è aniversari tot i que ja ha passat, però mai és tard per fer-ho. ■

Antoni Mas i Bou

La Cadaquesenca

Cadaqués és un dels pobles més bonics del nostre país i, malgrat alguna atzagaiada, el més ben conservat de tota la costa. Un dels factors que sens dubte ha contribuït al bon estat del poble és l'accés complicat (no és pas en va que els humans, com els depredadors més ferotges que corren per la terra, tenim la rara virtut de destruir tot el que ens queda a l'abast). No cal dir que les dificultats per arribar al poble eren molt més acusades temps enrere, tant per la major escassetat de mitjans de transport com per la precarietat de les carreteres i camins que hi menaven. Per això la gent de Cadaqués es varen veure obligats a anar forjant el seu món a part. Com que els camins eren costeruts i se'ls feien feixucs, varen decantar per la major comoditat que els brindava la mar. Tant és així que jo encara he aconseguit homes que havien viatjat diverses vegades a Cuba, amb els pailebots que hi duïen anxoves salades i rabasses per fer pipes i, en canvi, no havien estat mai a Girona ni a Figueres. Aquest viure de cara al mar ha estat tan acusat al poble de Cadaqués que encara s'hi pot trobar gent gran que, a l'hora de fer indicacions per aparcar el cotxe, et diuen "Sa popa un xic a babord" o bé "Sa proa un xic a estribord" i en lloc de preguntar si s'ha d'anar a peu o a cavall a qualsevol indret, parlen d'anar-hi a peu o embarcats. Lògicament, el fet de ser un racó de món, malgrat que privilegiat, ha fet que el poble mantingui aquests costums i, sortosament i esperem que sigui per molts anys, també la peculiar parla.

En èpoques passades, segurament que uns dels personatges que més acusaven els inconvenients de l'aïllament de Cadaqués eren els músics. Tan els oriünds, quan havien de sortir a fora a tocar, com els forasters que havien d'acudir al poble. Per això, atenant a la necessitat de què parlàvem abans de construir el seu món particular, la gent de Cadaqués va

decidir fer una orquestra per a ells. Així va néixer La Cadaquesenca, que, durant uns quants anys, va acaaparar les actuacions que es feien al poble. Depenent de la temporada, de vegades tocaven balls i sardanes fins i tot amb una periodicitat setmanal. Naturalment els músics eren tots locals i assajaven sota la direcció d'en Falet, que era el diminutiu d'en Rafel Cabrisas. Músic i pastisser, que més tard esdevindria doblement popular: com a músic, gràcies a la composició de la sardana "Bell Cadaqués", i com a artesà, per la creació dels deliciosos dolços coneguts com a "Taps de Cadaqués", que recomano a tots els lectors més o menys llaminers.

Com és natural, amb el pas del temps, la millora de la carretera i la proliferació dels mitjans de transport, La Cadaquesenca va abandonar la seva exclusivitat local i els músics de Cadaqués varen començar a sortir del poble així com, també, hi varen anar arribant els músics forasters. Precisament en la fotografia que il·lustra aquest escrit hi ha en Riera de Castelló d'Empuries, el segon de la filera de la dreta, que va ser la primera incorporació forana de La Cadaquesenca. També hi figura en José Manuel Rahola, el primer per la dreta. En José Manuel (el nom en castellà ve del fet d'haver nascut i estat batejat a Cuba), és el pare de la Pilar Rahola i el germà d'en Marcel, que més tard també s'incorporaria a l'orquestra. Precisament en Marcel Rahola seria dels primers músics que sor-

tiria de Cadaqués, aprofitant la seva incorporació al sevei militar. L'estada a Girona va propiciar que toqués a l'orquestra d'en Baró i a la Catalunya de Bordils. Més tard va passar a la Pizarro per, finalment, acabar incorporant-se a la Selvatana. Allí va romandre una colla d'anys, que li varen servir per deixar un gran record entre la gent de Cassà, especialment els més aficionats a la música.

La meua visita i la consegüent xerrada amb en Salvador Planells, el primer per la dreta a la fotografia i un dels pocs testimonis d'aquella formació musical de llegenda, ha fet reviure totes aquestes vicissituds que, aprofitant l'avinentsa, m'ha agradat de compartir amb els meus amables i pacients lectors.

Ressons de comarques

Baix Empordà

■ Nou disc per La Cobla Bisbal Jove

Després d'explorar els camins més contemporanis de la cobla amb el seu anterior treball *XX de la CBLBJV* (Afònix, 2011), la Cobla Bisbal Jove presenta la seva particular visió de les comarques gironines amb un nou projecte que compta amb el suport de la Diputació de Girona.

Girona panoràmica recorre l'Empordà, el Pla de l'Estany, la Garrotxa, el Gironès i la Selva a partir de la literatura i la música, que han conformat des de sempre la nostra manera d'entendre i imaginar el paisatge.

El títol del disc és **Girona panoràmica**, en ell la Cobla Bisbal Jove recorre els paisatges musicals i literaris de les comarques gironines amb el seu nou projecte, *Girona panoràmica*. A partir d'una selecció de fragments literaris, el disc presenta sardanes i obres de música per a cobla que evocuen els indrets més emblemàtics de la província. Els textos inclouen fragments d'obres de Josep Pla, Narcís Comadira, Joaquim Ruyra o Caterina Albert, entre d'altres, juntament amb sardanes i obres per a cobla de Manel Saderra i Puigferrer, Jordi Molina, Francesc Basil o Joaquim Serra. La música i el text, recitat per la coneguda actriu gironina Cristina Cervià, es barregen i superposen al llarg del disc en un mosaic evocador i suggerent, que

ha estat possible gràcies al suport de la Diputació de Girona.

La Cobla Bisbal Jove

■ XII Edició del Memorial Ricar Viladesau

Mentiríem si no diguéssim que l'Agrupació Sardanista Costa Brava de Palamós és una de les entitats més dinàmiques en el món de la sardana.

En el decurs de l'any, organitzen una bona munió d'actes dedicats a

la sardana que cal considerar com a molt meritoris.

Un dels més cabdals és el que tingué lloc, a principis d'agost. És tracta de la XII Edició del Memorial Ricar Viladesau.

Les cobles actuant, com cada any, foren els Montgrins i La Principal de la Bisbal. A la primera part oferiren un variat repertori d'obres dels gran compositors de cobla, algunes d'elles, de lluíment d'algun instrument, a destacar l'estrena de la sardana de Josep Cassú, *Pas a pas per la badia*. A la segona part, actuaren conjuntament ambdues formacions amb la interpretació d'obres escrites per a dues cobles.

En altres anys es convidava a algun compositor, al qual se li retia un acte d'homenatge, aquest any s'ha suprimit això i s'ha creat el guardó "Excel·lència Sardanista" que anyalment es lliurarà per destacar la feina ben feta d'una persona física o entitat al llarg d'una trajectòria continuada.

Aquest any fou lliurat a Josep Gispert, que fou instrumentista de les dues cobles del concert, La Principal de la Bisbal i Montgrins, i el deixeble més destacat de Ricard Viladesau.

L'acte fou presentat per Francesc Sánchez Carcassés.

■ Premi Mestre Conrad Saló

L'Ajuntament de la ciutat de la Bisbal d'Empordà, amb la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Girona, convoca el concurs de composició de sardanes per a cobla premi Mestre Conrad Saló. El concurs es convoca cada dos anys.

El Concurs és obert a tots els compositors nacionals i estrangers, que hi podran concórrer amb un màxim de dues obres per concursant.

Les obres presentades han de ser originals i inèdites, i no poden haver estat premiades en cap altre concurs estrenades o interpretades públicament amb anterioritat.

No s'admetrà cap composició d'autors difunts, ja sigui l'original o l'arranjament d'un autor contemporani.

El concurs no podrà ser declarat desert.

La decisió del jurat, que serà inapel·lable, es farà pública el dia 2 de desembre de 2012 en el marc d'un concert de lliurament de premis que tindrà lloc al Teatre Mundial de la Bisbal, on intervindran les cobles La Principal de la Bisbal, cobla oficial de la Generalitat de Catalunya, la cobla Bisbal Jove i l'Escola de Cobla Comarcal Conrad Saló.

Els premis són, 1r Premi: 2.500,00 €. Premi popular: 800,00 €

L'admissió d'originals finalitza el 12 d'octubre de 2012.

Per a més informació: Ajuntament de la Bisbal www.labisbal.cat.

Barcelonès

■ Ha mort Antoni Albors

El passat 19 de juny de 2012 ens deixava el conegut compositor de sardanes Antoni Albors i Asins. Fou un notable compositor que gaudí de força èxit i anomenada a finals dels 70 i les dècades dels 80 i 90. De la seva producció destaquen el gran nombre de sardanes obligades que escrigué (va escriure sardanes obligades per a tots els instruments de la cobla), unes sardanes que gaudiren de molta acceptació en el seu temps i que va dedicar a destacats instrumentistes de l'època, amb títols com: *Enlairament* i *Flors i violes* (trompeta), *Conqueridora* i *A l'amic Moreno* (fiscorn), *Virtuosa* (tenora), *Pinsans i cadernerres* i *Tot un flabiol* (flabiol), *Toc de trombó* (trombó), *Quelcom de contrabaix* i *Dolç contrabaix*. Bona part de les seves composicions es troben enregistrades en uns CD de producció pròpia amb les cobles La Principal de la Bisbal, Montgrins i Ciutat de Girona. Tenia el costum que la darrera peça enregistrada en cada CD fos una obligada de contrabaix.

Antoni Albors havia nascut a l'Hospitalet de Llobregat el dia 27 d'octubre de 1929 i es va dedicar a composicions diverses amb certa tendència al ballet clàssic. L'any 1966 va compondre la sardana *L'Hospitalet ciutat pubilla*, amb motiu del pubillatge de la seva població.

Altres títols destacats de la seva producció són: *El gall xinader*, *Xamosa*, *Els pins de Begues*, *Cant de Tardor*, *Records de Piera* i moltes més.

Antoni Albors Asins

■ Nou disc de Marc Timon

Mitjançant un concert, a Barcelona, s'ha presentant un doble disc amb sardanes d'en Marc Timón, titulat *'Intimitats'*. La part musical va a càrrec de la cobla Sant Jordi-Ciutat de Barcelona i ha estat dirigit per en Diego Martín. A més a més, al concert s'ha pogut escoltar l'estrena de la sardana *Després del silenci*, dedicada in memoriam a Xavi Tondo i a la seva família, en especial, a en Ramon Tondo, amic personal d'en Timón i una persona molt vinculada al món de la sardana. També cal destacar que en Diego Martín Etxeberria és un jove director, director titular de l'Art Ensemble BCN i de l'Akademisches Orchester Freiburg i aquest és el seu primer enregistrament amb una cobla. El disc és un recull de 25 sardanes que "representa un viatge vital a través de la meua música", explica en Marc Timón. A més a més, compta amb un comentari de persones vinculades a cada peça perquè on expliquen les sensacions que li produeixen. "Intimitats", -remarca en Timón-, seguint la meua altra vocació de periodista, pretén ser una fotografia musical, estètica i social del moment actual, d'on ens trobem, d'on veníem i cap on anem." I és que reconeix que des que estudiava música de petit i s'imbuïa dels més variats estils musicals, com ara nocturns

de Chopin, bandes sonores de pel·lícula o big bands sentia la necessitat de "transmetre aquest color a la cobla". Algunes de les peces que es poden escoltar al primer disc són *Tiet Ferriol*, *l'últim Rossinyolet*, *El somni de la princesa Nerídia*, *Un somni de color de rosella*, *That's the way!* o *Marina*. Al segon volum hi ha obres com *Please don't stop the music!*, *Des del primer dia*, *Ningú no és profeta a la seva terra* o *Mataró Ciutat Pubilla*. L'edició de l'obra és de SJProduccions i compta amb la distribució de Discmedi, el que permet trobar-lo a les principals botigues de discos, a més a més de poder-se comprar per internet a la web de Discmedi (<http://www.discmedi.com/?lang=ca>). El preu de venda directa a través de la cobla és de 20 € i a les principals botigues ve determinat per cadascuna d'elles. El disc compta amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona i es va enregistrar durant el mes de maig passat als estudis 44.1 d'Aiguaviva (Girona).

Marc Timon

■ Nou programa de sardanes a Sants-Montjuïc Ràdio

L'1 de juliol començà a emetre's un nou programa de sardanes i cultura popular catalana 'Festa Major'.

És a Sants-Montjuïc Ràdio (102.5 FM) des de les 10.00 h fins a les 12.00 h.

El programa s'emeté durant tots els diumenges de juliol i tindrà continuïtat a partir del setembre. En aquest primer període, el mes de juliol, el programa s'emeté en diferit però a partir de setembre les dues hores d'emissió seran en directe.

'Festa Major' oferirà informació de temàtica sardanista, però també d'agenda castellera, activitats trabucaires i tot tipus de manifestacions populars catalanes.

El seu responsable en serà en Joan Noguera, qui va ser el conductor del programa que emetia Ràdio l'Hospitalet, fins que l'emissora municipal va prescindir dels programes i els seus col·laboradors. Aquest nou projecte que inicia però "no té res a veure amb el programa de l'Hospitalet, tot i que -avança en exclusiva- no descarto tornar a emetre-hi en digital en un futur".

Catalunya Nord

■ Presentació del disc de La Cobla Mil·lenària de Perpinyà

La cobla Mil·lenària de Perpinyà, fou fundada per joves instrumentistes de la Catalunya Nord el 1989. Des d'aleshores ha estat un referent musical de la música de cobla, no solament a les poblacions d'aquella zona, sinó també per tot Catalunya, no és pas estrany veure-la actuar a diversos llocs del Principat.

A més de la interpretació de sardanes, han buscant altres manifestacions, tan dins la mateixa cobla, com actuant amb altres elements musicals.

També, en el decurs d'aquests anys ha enregistrat diversos discs.

Fa uns dies presentaren el seu darrer treball discogràfic. Es presentà a Perpinyà. Aquest CD que conté diverses sardanes, de compositors vinculats a la cobla, com Frederic Guiset, Galdric Vincenc, René Picamal, Jesús Ventura... a més conté unes versions de ballables, amb cobla (fox, step, pasdoble...).

La cobla Mil·lenària de Perpinyà

Les Garrigues

■ 19a edició del Saltem i Ballem

L'Aplec de Torregrossa, celebrat el mes de juliol ha acollit la Trobada d'adults del Saltem i Ballem, el projecte educatiu de la Federació Sardanista de les Comarques de Lleida. Aquest esdeveniment s'ha emmarcat en el 18è aniversari de l'Aplec de la població del Pla d'Urgell. D'aquesta manera, més d'un centenar de persones provinents de diverses poblacions de Lleida s'han trobat a la Pista Poliesportiva per demostrar el que han après durant aquest curs. De fet, cada any la Trobada se celebra entre els mesos de maig i juliol, en el marc d'un Aplec. És com una mena de final de curs convertit en festa a un Aplec amb més sardanistes. Així, en aquesta edició hi ha hagut un galop de fantasia de presentació de les colles i dues sardanes de lluïment: una de normal

i una de punts lliures. S'ha acabat amb la sardana de germanor. Després l'Aplec ha continuat fins l'hora de sopar amb la participació d'aquests dansaires. Segons en Josep Maria Roset, president de la Federació Sardanista de les Comarques de Lleida, "ha estat un èxit i demostra l'interès per la sardana de les agrupacions sardanistes i els centre cívics que ofereixen cursos amb monitors de la nostra entitat. De fet, –prosegueix– alguns dels participants són alumnes que repeteixen any rere any". Aquesta ha estat la 19a edició de la final del Saltem i Ballem i s'ha pogut portar a terme gràcies a l'Ajuntament de Torregrossa i l'Agrupació Sardanista de Torregrossa. Segons la web de la Federació Sardanista de les Comarques de Lleida, www.sardalleida.org, "el Saltem i Ballem promou i s'encarrega dels cursos d'ensenyament de sardanes a les escoles i per a adults".

Garrotxa

■ D'aquí estant veig una estrella

A, finals de juliol, la Plaça del Gambeto de Riudaura es va omplir de gom a gom amb més de cinc-centes persones per seguir la setena edició de la proposta de música tradicional i popular D'aquí estant veig una estrella –cançons i tonades tradicionals a Riudaura–.

Un petard, simbolitzant l'estrella, va donar el tret de sortida a les dues hores de concert.

Els balcons de la Plaça del Gambeto es van convertir en escenaris de la vetllada, i, com ja és tradicional en aquest concert, una versió del Ball del Gambeto o del Roser va encetar les

intervencions musicals. En aquesta ocasió va ser una versió a acordió i veu, interpretada per Mirna.

Una part important del concert va ser protagonitzada pels propis riudaurencs. Una vintena de cantadors van interpretar diverses cançons des de balcons i racons de la Plaça: *Ai tia senyora tia, Ara s'ha dictat una cançoneta, La jove...* Un dels moments més emotius del concert fou la interpretació de les populars *Corrandes*, cantades per la Miquela Julià des del balcó de casa seva. Cançons i tonades, les mateixes que els nostres avantpassats entonaven tot treballant, en festes religioses, o bé en estones quotidianes de lleure. Per completar les actuacions de la gent de Riudaura, el grup de Músics de Riudaura van presentar actualitzacions del cançoner popular i tradicional, *Ai mare aneu a missa, La Cançó del Lladre, Una matinada fresca...*

El grup convidat en aquesta edició era Mirna i Xavi Múrcia. Vam poder escoltar un tast del treball que està a punt de publicar Xavi Múrcia i que es dirà "A contrapeu" i fer un petit repàs de la trajectòria de Mirna i Xavi Múrcia a partir de les formacions amb la que, des de fa anys, han estat vinculats a la música tradicional del país (Tralla, La cobleta de la Selva, Samfaina de Colors...).

El concert va cloure amb una interpretació conjunta de la cançó que dona nom al llibre de cançons i tonades de Riudaura i que també dona nom a aquest festival de música tradicional: **D'aquí estant veig una estrella.**

Concert organitzat per l'Ajuntament de Riudaura amb el suport del Grup de Recerca Folklòrica de la Garrotxa de Marboleny,

del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i de l'Obra Social "la Caixa".

Gironès

■ Montsalvatge al Museu d'Història

Fins el 2 de setembre d'enguany el Museu d'Història de la Ciutat de Girona acull l'exposició itinerant sobre el compositor local, Xavier Montsalvatge en commemoració del centenari del seu naixement. Coincidint amb aquesta efemèride, el Museu, com a amfitrió de l'exposició, i amb l'objectiu d'apropar encara més l'obra del compositor a tots els gironins i gironines, oferí una programació amb dues audicions dels gèneres musicals menys coneguts de la seva extensa i variada obra, ambdues d'una forta vinculació a la ciutat i les seves comarques: les sardanes i les havaneres

El Museu Històric de la Ciutat de Girona tingué voluntat de donar a conèixer les sis sardanes que Montsalvatge compongué: *La meva Girona* (1930), *La Rosa de Sant Jordi* (1931), *Puigsacalm* (1932), *Sardana a la manera de Juli Garreta* (1934), *Madrigal en forma de sardana* (1946), *Elegia a Juli Garreta* (1946).

Aquestes sardanes foren interpretades a l'Auditori de la Mercè, per la cobla La Principal de la Bisbal.

Xavier Montsalvatge

■ Nou disc de La Principal de Cassà

Recentment la cobla La Principal de Cassà ha posat a la venda el seu últim treball discogràfic anomenat "Un tomb per la sardana". El disc és un viatge pel món sardanístic, començant per peces de principis del segle XX fins a sardanes d'autors actuals. S'hi poden trobar des d'autors tan populars com l'Avi Xaxu, Enric Morera o Ricard Viladesau, fins a compositors actuals, com ara Esteve Palet o Lluís Alcalà.

"Un tomb per la sardana", que ha estat produït íntegrament per la mateixa cobla, surt a la venda a un preu de només 5€. La cobla ha decidit posar un preu tan assequible per tal de fer arribar la sardana a tothom.

La Principal de Cassà

■ Nou disc de La Simfònica de Cobla i Corda de Catalunya

La Simfònica de Cobla i Corda de Catalunya ha gravat a l'Auditori de Girona un disc de bandes sonores de pel·lícules. Aquesta nova publicació compta amb la participació de cantants tan coneguts com Nina, Cris Juanico i el saxofonista Pep Poble i es presentarà el 30 de novembre a aquest mateix espai de Girona. El director del projecte és en Francesc Cassú i compta amb la incorporació de joves músics, de

manera que la seva estructura habitual passa de 40 a 70 músics. Algunes de les melodies més famoses que s'hi podran escoltar provenen de pel·lícules com *La vida és bella*, *El padrí o Casablanca*. Aquest disc és el 4t enregistrament de la formació musical i suposa un nou pas per expandir la sonoritat de la cobla conjuntament amb d'altres conjunts musicals. Com en anteriors ocasions està patrocinat per l'empresa Metalquímia. La gravació encara no té un títol unitari assignat, ja que sorgirà del consens entre tots els intèrprets que han participat en aquest projecte. Segons expliquen des de la Simfònica de Corda, van "néixer l'any 2008 amb l'objectiu de crear una orquestra simfònica catalana de gran format, resultat de la fusió dels instruments de cobla, a càrrec de La Principal de la Bisbal, i dels instruments de corda i percussió d'una orquestra simfònica". L'objectiu és oferir "harmonitzacions inèdites fins al moment i realitzades expressament per a aquesta nova formació" i per ara han reeixit abastament. El fet de poder comptar en aquest nou disc amb la col·laboració d'intèrprets consagrats com Nina o Cris Juanico, junt amb músics més joves que viuen per primera vegada aquest tipus de fusió suposa una valor afegit per a la música i la cobla.

Francesc Cassú

■ Catalunya, vol viure amb llibertat

A finals de juliol es celebrà a Girona, un gran festival musical, amb el nom de “Catalunya, vol viure amb llibertat”, que obtingué una assistència de 15.000 persones, vingudes de tots els indrets del país. Hi actuaren 15 formacions musicals, destacant que l'acte s'encetà amb una audició de sardanes que interpretà La Principal de la Bisbal, també hi hagué l'actuació de Núria Feliu que recità diverses poesies de lletres de sardanes.

Fou una demostració, un cop més, de la capacitat festiva i al mateix temps reivindicativa de la música.

■ Ha mort Josep Birba i Cerezo

Dilluns passat, dia 30, ens deixà el bon amic, Josep Birba, havia nascut a Girona, el 9 de maig de 1927. Començà a ballar sardanes l 1941, fou dansaire de les colles sardanistes: *Contrapunt*, *Amunt i crits*, *Aimants de la dansa* i *Sempre avant*. Fou un ferm puntal de la fundació i desenvolupament dels “Amics de la Sardana”, entitat en la qual hi col·laborà tota la seva vida.

També estigué molt vinculat al GEEG i rebé d'aquesta entitat l'insigne d'or.

Dimecres fou acomiadat, reposi en pau, mentre ens queda el seu record i té la nostra estima.

Josep Birba i Cerezo

Ripollès

Al Monestir de Sant Joan de les Abadesses s'oferí un extraordinari concert de música de cobla, amb la participació de La Flama de Farners, dirigida per Jordi Molina, intítulat: *Els Monestirs de la terra*.

Cal destacar que junt amb la cobla hi actuà Marc Egea, amb viola de corda i s'interpretà el poema simfònic “*Ingilberga*”, una composició musical de Paco Viciàna (Barcelona 1964, actualment viu a Banyoles). A més entre les actuacions musicals, Eva Trullàs, recità poemes relacionats en aquella època.

Marc Egea

Selva

■ Guanyadors del “Memorial Pere Fontàs”

El concert final del concurs de composició “Memorial Pere Fontàs” d'Amer, celebrat aquest estiu, als Jardins Pau Casals d'Amer, ha permès conèixer, gràcies als vots del públic i al jurat, els guanyadors d'aquesta edició. En aquest cas el primer premi ha estat per a la sardana *L'Amer d'en Fontàs*, de n'Antoni Serra i Oribe, que també ha guanyat el premi popular, atorgat pels assistents. El segon premi ha estat per a la peça *Els cingles de Sant Roc*, d'en Joan Vila i Safont. Les altres finalistes han estat *La font picant*, d'en Josep Coll i Fer-

rando; *A Valentí Miserachs*, d'en Jaume Cristau i *L'Auca del carrilet d'Amer*, d'en Jordi Moraleda i Perxachs La Comissió Organitzadora del Concurs està integrada per l'Ajuntament d'Amer, l'Agrupació Sardanista Amer i el Grup Excursionista Amerenc Esquelles.

Pere Fontàs

Altres Ressons

■ 7 tresors del Patrimoni Cultural de la Catalunya exterior

L'Aplec Internacional, la cobla La Principal d'Amsterdam i l'escultura “The Dance of Peace” (“la dansa de la pau”), en al·lusió a la sardana, són 3 dels 34 elements candidats a ser escollits un dels 7 tresors del patrimoni cultural de la Catalunya exterior. La Federació Internacional d'Entitats Catalanes (FIEC) ha iniciat la campanya d'elecció i promoció d'aquests 7 elements que identifiquen Catalunya fora del nostre territori. Segons expliquen des de l'organització, “amb el pas dels anys, els catalans de l'exterior han anat construint edificis per a ser seus de centres o casals catalans, han erigit monuments a personalitats catalanes, han creat entitats, fundacions, corals, esbarts, etc.”. Però consideren que aquests elements són força desconeguts. Per donar-los a conèixer han endegat aquest certamen. L'Aplec Internacional

consta com una de les 4 candidatures generals, que també comprenen les corals de la Catalunya exterior, les colles castelleres de la Catalunya exterior i els esbarts dansaires de la Catalunya exterior. La cobla La Principal d'Amsterdam està dins dels elements catalans que es poden trobar als Països Baixos. Pel que fa a l'escultura d'en Manuel Álvarez “The Dance of Peace”, i que es mostra actualment al Fulton County Judicial Center a Atlanta, competeix dins dels aspirants dels Estats Units d'Amèrica.

■ Aplec Internacional de la Cultura Popular Catalana

Aquest Aplec que es celebra cada any en una ciutat europea diferent, arriba enguany a la seva vint-i-cinquena edició.

La primera es desenvolupà a Amsterdam, el 1988 degut a que en aquelles dies, havia nascut una cobla, en aquella ciutat, La Principal d'Amsterdam, que encara continua activa, i també gràcies a la tasca d'una sardanista resident a Amsterdam, que ens plau recordar, Roser Misiego, ja traspasada.

De fet, els primers anys era només l'Aplec Internacional de la Sardana i amb els temps s'ha anat consolidant afegint-hi altres manifestacions de la nostra cultura popular.

Des de fa diversos anys es programen, a més de sardanes, actuacions castelleres, ball de diables, ball de bastons, gegants, capgrossos, havaneres, esbarts, teatre al carrer, etc.

Aquest any, l'Aplec es celebrà el primer cap de setmana del mes d'agost a la ciutat de Budapest, capital d'Hongria.

Cal anotar que hi hagueren grups representatius de molts indrets de Catalunya, Conjuntament hi actuaren, també, grups folklòrics hongaresos i a més dels actes festius a la plaça Szabadsag.

Ha mort Josep M. Ainaud de Lasarte

El dia 9 d'agost morí a Barcelona, Josep M. Ainaud de Lasarte, nat el 1925, en aquesta mateixa ciutat.

Persona lliurada a la literatura i a l'estudi històric de temes catalans. Era advocat.

Fundà el 1948 la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, filial de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), promogué l'“Antologia poètica universita-

ria” de 1949 i va contribuir a la fundació del Grup d'Advocats Demòcrates.

Especialista en la figura d'Enric Prat de la Riba, primer president de la Mancomunitat de Catalunya, Ainaud de Lasarte aprofundí també en la trajectòria de Francesc Macià, Francesc Cambó, Ventura Gassol i Lluís Domènech i Montaner, entre altres.

Alguns dels seus estudis publicats són: “Símbols de Catalunya” (1978), “El llibre negre de Catalunya” (1996), “Ministres catalans a Madrid” (1996), “Mestres que han fet Catalunya” (2002) i “Barcelona anys trenta” (2005).

Ainaud de Lasarte va ser diputat al Parlament de Catalunya de 1980 a 1984, i regidor de l'Ajuntament de Barcelona de 1987 a 1990. Va ser distingit amb el Premi d'Honor Jaume I (1994), la medalla President Macià de la Generalitat de Catalunya (2000), i la Medalla d'Honor de la Ciutat de Barcelona (2006). La Generalitat de Catalunya li atorgà la Creu de Sant Jordi, el 1982 i aquest mateix li concedí la Medalla d'Or de la Generalitat.

Fou subscriptor de la nostra revista SOM, en la qual hi havia col·laborat algunes vegades, anecdòticament hem de dir, que quina li demanaves alguna col·laboració, al cap de dos dies tenies el seu escrit. Hem perdut, una gran persona, un gran un gran intel·lectual i un excel·lent amic.

Reposai en pau.

R.R.

Joan Gala

El regne sard a l'època moderna

La recopilació d'una sèrie de treballs de recerca del professor Lluís Guia Marín configuren el llibre *Sardenya, una història pròxima. El regne sard a l'època moderna*. Recerca i pensament, 64. Editorial Afers, Catarroja (País Valencià), 2012, que posa a l'abast del públic en general les aportacions realitzades en ocasió de diferents congressos, homenatges i/o publicacions.

Així doncs, ara tenim l'oportunitat de llegir "Els virreis i la pràctica del govern. Serveis a la monarquia i ordre públic a València i Sardenya a mitjan segle XVII." que va presentar al XIV Congrés Internacional d'Història de la Corona d'Aragó (l'Alguer, maig 1990), a més de "Defensa de la costa. Concordances d'actuació del poder polític a València i Sardenya a la segona meitat del segle XVI.", "Els estaments sards i valencians. Analogia jurídica i diversitat institucional.", "Ruptura i continuïtat de la Corona d'Aragó. L'impacte de la Guerra de Successió", "Un regne sense corts. La cruïlla dels canvis dinàstics", "Les rendes sardes i l'exili valencià. Els darrers lligams de dos regnes de la corona", "Les instruccions de Carles d'Àustria als virreis (1708-1717). La continuïtat d'una tradició hispànica", "Temps de mudança. Els oficials reials a l'inici del Set-cents", "El procurador reial de Sardenya. El destí final d'una magistratura premitent de la Corona d'Aragó", i "El regent de la Reial Tresoreria. La pervivència d'un ofici emblemàtic al segle XVII".

Certament analitza moltes qüestions capitals d'un període crucial de la història sarda i el seu treball, afirma el professor Francesco Manconi, ha estat molt celebrat per la comunitat científica. El fet de poder gaudir d'aquests treballs d'història comuna és més important del que sembla ja que, a més d'ampliar coneixements, ens permet de valorar les relacions amb més profunditat i ens aporta

aspectes desconeguts o que no s'havien tingut en compte fins ara.

En definitiva podem parlar d'un llibre de gran interès per a tots els que volem conèixer un xic més la història comuna de la Corona d'Aragó. ■

Dietari de treball de camp a la Segarra

La recerca a l'antiga comporta que, en moltes ocasions, s'obtingui una informació complementària força útil. Una palesa mostra nès el llibre de Joan Cervera: *Dietari de treball de camp a la Segarra*. Camí Ral, 33. Rafael Dalmau, editor. Barcelona 2011.

Aquesta obra recull les vivències viscudes entre l'11 de juliol del 2007 i el 18 de juny del 2008, al llarg d'una vintena de recorreguts, juntament amb l'escriptor Albert Manent i Se-gimon, mentre cercaven els noms dels vents, núvols i boires, principalment.

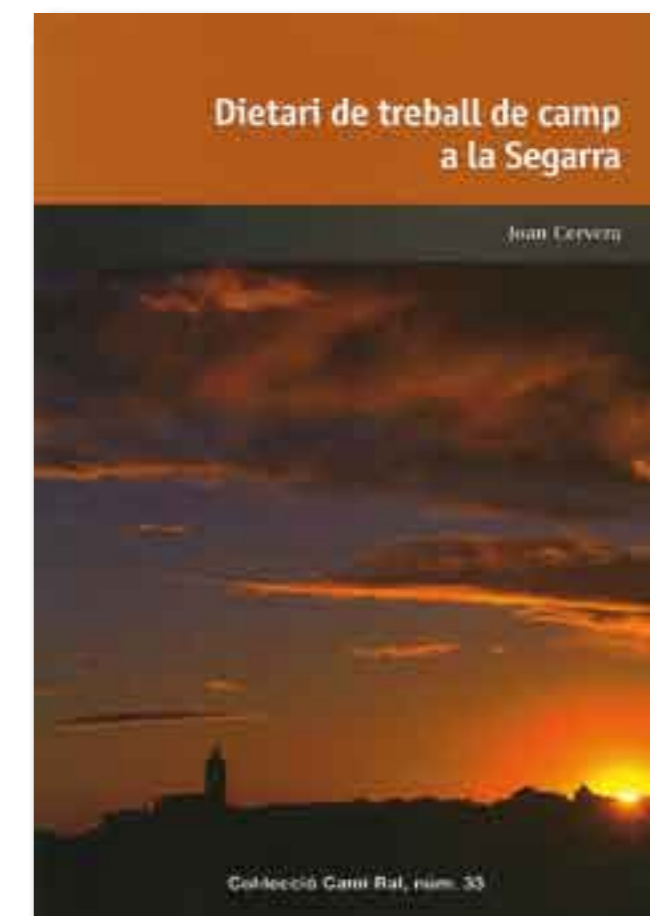
Així doncs, a més d'anècdotes, visites a santuaris i esglésies, històries i personatges, hi trobem la descripció dels indrets, els noms típics de les cases, llegendes, denominacions d'ò-cells (com escanyapastors), topònims, noms d'insectes (cavallet d'aigua), aus nocturnes (òliba, cabrota), dites populars (Tramuntana matinera, tres dies de carrera / El sol fa clopa / Trompetes al matí, música a la tarda / Bassetes al cel, clotxetes a la terra), entre altres informacions que amplien a bastament els nostres coneixements respecte a aquesta comarca.

Sense forçar la qüestió ens ofereix una invitació a conèixer pobles, poblets i poblats, llogarets i racons que, possiblement, són desconeguts per l'home del carrer. És posar la mel als llavis de l'excursionista per incitar-lo a passejar per aquells indrets. Si tenim en compte el nombre de llocs visitats, les persones entrevistades o la tirallonga de noms de cases, posem per cas, convindrem que aquest *Dietari* ens obre el camp en altres matèries.

Certament aquells que vulguin fer un treball de toponomàstica, per exemple, només amb els més de tres mil noms de cases tenen material per realitzar-ho; també els que recerquen llocs nous per gaudir del turisme rural hi tenen un bon doll d'informació, així com els que van a la descoberta de

restaurants típics on encara poden trobar la tradicional cuina de les àvies, entre altres aspectes d'interès.

Trepitjar de nou aquest centenar d'agregats, pobles i municipis de la Segarra, a més de transportar-nos en el temps, ens permetrà sens dubte de reconfortar l'esperit tot ampliant el nostre coneixement de la terra i del país. En definitiva podem parlar d'un llibre que pot ser una peça clau iniciàtica per a les noves generacions. ■

Carta oberta

Carta oberta a tots els socis i simpatitzants de l'Agrupament d'Esbarts Dansaires. Carta oberta a tots els esbarts que en formen part i, encara, als que no en són ni n'han estat mai. Tinc la convicció que us interessa a tots. Potser més que una convicció és una pretensió. O una necessitat. Què hi farem!

Fa temps que ho penso, això, no és una cosa que se m'acabi d'ocórrer ara mateix. Per això seré expressament punyent, inclús dur. M'he proposat dir les coses pel seu nom, tant si m'ho permeteu com si no, en qualsevol cas passeu de llarg i llegiu altres coses més conuenients i carregueu-me els neulers a mi. Jo intentaré ser correcte, però em costarà, perquè estic cada cop més disgustat amb el món dels esbarts. M'havia costat de creure-hi i sembla que només un miratge em va arribar a engalipar de valent. Què pensen els esbarts, si és que pensen? Pensen que les coses es van fent senzillament per art d'encanteri?

Quan l'any 1985 en Juli Sanclimens em va venir a buscar per a fer-me càrrec de la secretaria d'aquesta Institució tan voluntariosa i tan necessària com maltractada pels seus propis membres, no m'hi vaig resistir gaire, tot i que venia avisat suficientment de la meua experiència a la secretaria general de l'Obra del Ballet Popular i sabia com les gasten els esbarts. Però sempre penses que les coses es poden corregir i millorar.

Va durar una bona temporada que feia l'efecte que sí que s'anaven aconduint mitjanament bé i que es podien anar perfeccionant. De tal manera que fins i tot l'empresa va tenir la *gosadia* d'adquirir un local social propi -cosa que no tenen gaires entitats avui en dia-, amb una presentació cada cop més estimable, que feia l'efecte que havia d'estimular la clientela. Voleu dir que algun esbart se n'ha assabentat de tot això? Voleu dir que els esbarts de Catalunya saben què volen? Actualment jo estic en disposició de dubtar-ho. I em sap molt de greu.

Perdoneu, però estic emprenyat amb els esbarts. Molt emprenyat. Segurament algun grup no en serà mereixedor del meu enuig, tot i que ho dubto i em dol. Ara no us creieu que sigui una cosa personal. No ho és, que consti. És un desengany i un sentiment de frustra-

ció, però al capdavant ho és a causa d'un moviment que se'ns està morint a les mans i no ens en sabem adonar.

L'altre dia, d'una manera casual em vaig trobar amb una reunió sardanista. No hi estava invitat i no m'hi vaig quedar, tot i que possiblement m'hauria plagut força de fer-ho, i us dic la veritat si confesso que em va fer venir saliveres en veure una mesa de reunions amb, com a mínim, quinze persones que hi estaven participant. Quinze persones i algunes d'elles ben joves i, semblaven, almenys ho semblaven, molt interes-sades i molt actives. I no eren tots del Cap i Casal, encara que possiblement ho eren la majoria, però hi havia gent de comarques que hi participava.

Desperteu-vos, esbarts, que només tenim un Agrupament d'Esbarts Dansaires, només un, i en canvi hi ha molts esbarts que hores d'ara no sé per a què serveixen. Sóc conscient que tots els esbarts tenen dificultat de personal per a atendre les pròpies necessitats, és una realitat que ens estalona i que cal admetre. Però senyors directors, mestres, coreògrafs, dansaires, directius, aficionats..., de Barcelona especialment, però també de les comarques veïnes, són conscients del que esteu deixant perdre actualment? De debò en són conscients? I parlo amb coneixement de causa. Penseu que si l'Agrupament d'Esbarts Dansaires fa fallida costarà Déu i ajuda recuperar una il·lusió semblant. Sincerament, algú es pot creure que tres o quatre persones, amb càrrecs que s'acosten a la perpetuïtat, per més voluntat que tinguin poden aguantar tots sols una Institució semblant? Potser que no fem broma. Ho heu pensat alguna vegada això?

Jo admiro la fe de l'Andreu Garcia i Cartanya, admiro personalment l'Andreu, perquè és un puntal insubstituïble, sobretot quan s'esforça a través del Punt Informatiu a aconseguir un suplement de quota de cent socis més, per tal de millorar les finances. És una proposta interessant. Però com volem augmentar la massa social si no tenim personal per a la direcció? Fa temps que s'està parlant del tema, però darrerament s'està aguditzant la necessitat i jo, que hi he dedicat uns quants anys de la meua vida, em sento autoritzat a prendre-hi part, ni que ningú no m'hagi invitat a fer-ho, i estic defraudat i em fa molta pena que no surti gent per a governar l'entitat. Jo que admiro el Consell Directiu actual que senzillament fa el que pot, que ja és molt; però tot arriba que cansa, senyors!

Recordo amb una barreja de pena i sentiment que al seu moment els Esbarts van crear una il·lusió i van deixar morir un Departament, una proposta que actu-

alment també malviu (no ens enganyem) a expenses de l'Obra del Ballet Popular. Segurament que això em valdrà alguna repulsa, ara que l'Obra ha col·laborat en la publicació del meu llibre i em diran malagraït. No ho sóc, miro de veure les coses amb una certa perspectiva positiva; és per això que s'han de dir i per això, també, tinc la convicció que seria del tot immerescut el

retret. Perquè si hi pot haver personal per a un col·lectiu unitari, que n'hi hauria, és una evidència que actuar cadascú pel seu compte és una malversació d'esforços.

En fi, com diuen els espanyols *que cada palo aguante su vela*. Jo ja he dit el que crec que calia dir. Com ja vaig escriure en una altra oportunitat, **ara la paraula és vostra ESBARTS! Que ho heu sentit?** ■

Presentació del llibre *Aproximació a la Història de l'Obra del Ballet Popular*

El proppassat dia 22 de juny, al Centre Cívic de Can Galtà Cremat, de Sant Andreu de Palomar, a la Ciutat Comtal, l'Obra del Ballet Popular va presentar el llibre: ***Aproximació a la Història de l'Obra del Ballet Popular***, de Ricard Jové i Hortonedà, col·laborador de SOM, que fou secretari general de la Institució durant catorze anys.

Va procedir a fer la presentació de l'acte el president de la Institució, Bartomeu Diran i Olària, amb unes paraules de benvinguda i salutació a la concurrència, remarcant l'esforç que havia de suposar l'estudi històric confegit per l'autor. Seguidament va ser el propi autor que va intentar fer un resum de l'obra, accentuant especialment el significat polític de la tasca de l'Obra durant aquells anys tan atziacs de la dictadura. Finalment Lluís Puig i Gordi, Director del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, es va referir també a la significació i l'interès del llibre que es presentava, aturant-se molt singularment a les diverses etapes de persecucions i tabús que ha hagut de suportar el nostre poble, fins la mateixa actualitat.

En allò que es refereix al llibre, poder certificar que és un rigorós examen de l'actuació i els propòsits de la Institució, durant els prop de setanta anys que contempla. Són més de 550 pàgines d'un escrupolós anàlisi de les diverses facetes d'aquella entitat històrica. En realitat signifiquen un compendi de les organitzacions i projectes de l'Obra, amb especial relleu d'aquelles que varen tenir lloc en aquells anys tan funestos de la gran dictadura.

De la seva lectura es pot deduir el doble esforç que resultava, que resulta encara avui mateix, el fet de dedicar-se a la promoció i enaltiment de la cultura popular i la necessitat de reclutar persones que estimin el tema i que s'hi puguin i vulguin participar en aquesta tasca tan generosament gratificant en molts aspectes. Especialment quan es podien burlar censures, cosa que solia passar molt poques vegades.

S'hi intueix la urgència que hi havia de mantenir el penó de la lluita d'identitat del nostre poble i del favor que en aquest aspecte hi varen prestar les danses tradicionals, els esbarts, però molt especialment el sardanisme, amb la sardana, pel fet que eren actes que tenien lloc a les places i parcs de les ciutats i els pobles, la qual cosa permetia mantenir una actitud més ferma, i a vegades fins i tot molt contundent, vers el fet català.

En la presentació el propi autor admetia que en començar la seva recopilació encara no existia res publicat sobre l'Obra, si s'exceptuava el llibre sobre les Ciutat Pubilla de Lluís Subirana. Actualment amb el seu estudi hi ha material suficient per a ressaltar la gran tasca que va realitzar la Institució, pràcticament fins a començaments d'aquest segle.

Finalment, seguint pràcticament l'argumentari del propi llibre, alertava del perill que la llibertat personal que gaudim fa més difícil la conscienciació nacional. Insistia que no ens confiéssim gaire, perquè amb aquestes mateixes armes havien afrancesat quasi irrecuperablement la Catalunya Nord. ■

Quatre concerts d'inici d'estiu

Sant Feliu de Guíxols, la Porta Ferrada, i Girona la Mercé

El cap de setmana entre el 29 de Juny i l'1 de Juliol, Sant Feliu de Guíxols va obrir el seu festival de música de la *Porta Ferrada* amb dos concerts, l'un a l'*Espai Port* i l'altre al *Teatre Municipal*, vestint de gala la música ganxona, homenatjant al seu geni vilatà *Juli Garreta*, i omplint per altra banda de noves tendències per la cobla amb el concert anyal de l'*Agrupació d' Aplecs Sardanistes de les Comarques Gironines*.

El divendres dia 29, l'*Orquestra Simfònica del Vallès*, encetava el festival, amb una de les més famoses obres orquestrals del seu il·lustre veí *Juli Garreta*, sota la direcció del mestre *Antoni Ros Marbà*, varen interpretar la *Suite Empordanesa* o *Suite en Sol*, que el mestre de Sant Feliu escrigué l'any 1920, aquesta Suite empordanesa fou estrenada el 1921, per l'*Orquestra simfònica de Barcelona*, dirigida per el mestre *Joan Pich i Santasusana*.

El segon esdeveniment, va ser el dia 30, amb el concert organitzat per la *Comissió d'Aplecs Sardanistes de les Comarques Gironines*, que va fer una altra aposta novedosa en el seu concert anyal, amb l'obra *DAD.EXE* (Dret a Decidir Executable), una aposta novedosa i arriscada degut l'estrany regust que encara la gent assídua a aquests concerts pot conservar, de la darrera experiència del 2010 a Peralada amb l'espectacle de *Carles Santos*, aposta que per arriscada no vol dir que no fos interessant, "qui no arrisca no pisca" diu la dita popular amb molta raó, i cal experimentar per fer passos endavant en el marc de la cobla i la seva música això segur, la pregunta que es va fer en aquell concert d'en Santos, és en aquest concert que cal fer experiments...?, clar no sembla que ho sigui del tot, per la diversitat de criteris que hi ha en una associació

tan nombrosa com és la que aplega tots els aplecs gironins.

Enguany, no obstant, el risc del concert va ser força mesurat, la *Cobla Catalana de sons essencials*, amb *Marcel Casellas* al capdavant, i amb arranjaments del mateix Casellas, ja que l'estructura de la formació difereix força de la cobla convencional, era obligat d'adaptar peces com *Per tu ploro*, *La vaca cega*, *El cant dels ocells*, per ser les més conegudes i programades a tall de concert, a més de la quinzena de composicions menys conegudes que varen sonar, algunes d'elles amb polifonia corejades pels mateixos membres de l'*Esbart Joaquim Ruyra* junt amb la cobla, tot plegat va resultar d'una musicalitat ben lograda i especial, i que per els comentaris recollits tingueren l'aprovació del públic assistent.

Destacar el magnífic treball del l'*Esbart blanenc Joaquim Ruyra*, tret de les tres sardanes anteriorment esmentades que foren d'interpretació exclusiva de la cobla, les altres composicions varen comptar amb la col·laboració dels membres del grup de dansa, tan pel que fa als corals, com als recitats, escenificats i per descomptat els dansats que el guió marcava, tot plegat va donar un bon gruix i qualitat escenogràfica i musical a tot l'espectacle.

Pel meu entendre va xerricar la megafonia, que no va estar amb consonància a la preparació tècnica dels músics i dansaires, i pel que fa a l'espectacle, al meu modest entendre, hi va sobrar tal vegada un pel de política que feia certa flaire partidista, no obstant l'obra és la obra i cal apreciar-ho en el seu context i conjunt, aquest va estar a un bon nivell.

El públic assistent a l'acte, crec que hauria de ser més nombrós la veritat sigui dita, no obstant la entrada era força interessant, vàrem gaudir d'un

ben lograda proposta i en un marc privilegiat, que no te res a envejar de l'antiga seu dels concerts alt empordanesos, l'*Espai Port* de Sant Feliu de Guíxols ha sigut un escenari esplèndid per aquest concert, cal agrair a l'Ajuntament de la Vila ganxona l'acollida que està donant a aquest esdeveniment, tot esperant que és consolidi en el futur.

El diumenge 1 de Juliol, al *Teatre Auditori Municipal*, un altra esdeveniment convidava i convocava als sardanistes i aimants de la bona música per a cobla de bell nou a Sant Feliu, el concert que cada any el *Festival de la Porta Ferrada* dedica a aquesta formació, va coincidir en el temps amb el concert anterior, aquesta vegada però protagonitzat per la cobla *La Principal de la Bisbal* i la *Coral Polifònica de Puig-reig*, el concert estava dedicat a homenatjar al guixolenc *Juli Garreta*.

El concert dividit en tres parts, va tindre un primer temps amb la cobla en solitari com a protagonista, la *Principal* va interpretar *La filla del marxant* i *La donzella de la costa* de *Juli Garreta*, és va recordar dels mestres *Bou* i *Toldrà* en el seu cinquantè aniversari del traspàs, finalment la cobla es va exhibir amb tres sardanes del mestres *Josep Coll*, *Pere Rigau* i *Emili Saló*, obligades una de tenora, de flabiol i de tota la cobla, exuberant de força i afinació, tan pel que fa al conjunt com als solistes.

La segona part la *Polifònica* va fer un recorregut per la nova cançó amb quatre composicions d'en *Joan Manuel Serrat*, d'en *Lluís Llach* i d'en *Jaume Sisa* amb arranjaments del mestre *Manel Camp*, seguit de peces de l'*Enric Morera*, *Josep Vicens "Xaxu"*, tot plegat dirigit pel mestre *Ramón Noguera* i amb acompanyament al piano de *Josep M. Conangla*, amb la alta qualitat que sempre dona la formació del Bages.

Per acabar el concert cobla i coral varen interpretar conjuntament *Fidelitat* de *Francesc Cassú*, *Placidesa* de *Lluís Albert*, *Mariona* de *Josep Saderra* i *Juny* de *Juli Garreta*, aquesta darrera va ser estrena per a cor i cobla amb text d' *Ambrosi Carrión* i adaptació coral del mestre *Ramón Noguera* que junt amb el mestre *Francesc Cassú*, dirigiren tot el concert.

Finalment cal remarcar el concert que la *Principal de la Bisbal* va oferir a l'*Auditori de la Mercé* el dia 12 de Juliol, concert d'aquells que fan afició,

dins el cicle dedicat al centenari del mestre *Xavier Montsalvatge*, amb la denominació de *L'obra per a Cobla de Xavier Montsalvatge i el se Entorn*. Quatre de les sis sardanes escrites pel mestre gironí se n'han pogut recuperar els papers amb un notable treball de recerca, una d'elles *La meva Girona* (Collsacabra) va ser estrenada aquell dia, *Puigscalm*, *Madrigal en forma de sardana* i *Elegia a Juli Garreta* foren les quatre obres interpretades del mestre Montsalvatge, és recordaren també de *Bou* i *Toldrà* amb sardanes d'ambdós, així com de *Juli Garreta*, i de *Ricard Lamote*, que havia tingut una bona amistat amb el mestre Montsalvatge durant l'estada del mestre Lamote a Girona.

Destacariem la presentació erudita i pedagògica que el mestre *Francesc Cassú* va fer de cada una de les obres del mestre Montsalvatge, i dels altres compositors, amb profusió de dades que feren pujar notablement el nivell del concert de la cobla que ell dirigeix, i la coneixença del pas de Montsalvatge per el món de la sardana, que per minço no vol dir de nivell, remarcant que tan al concert de Sant Feliu com aquest a Girona, la cobla *Bisbalenca* feu una demostració d'estar en un moment de forma extraordinària.

Lamentem el nul ressò una vegada més que uns esdeveniments d'aquesta volada, han tingut als mitjans de comunicació d'àmbit del País, sobretot a la televisió. Estem cansats de veure com es gasten esforços i diners del mitjans de comunicació de casa nostra amb notícies de coses que passen a terres llunyanes i estranyes, que son intranscendents per la nostra gent, que no mereixen ni ser vistes ni escoltades, i cal ser bel·ligerants amb el fet que els esdeveniments culturals autòctons rebin el tractament del silenci, ignorats per norma, tractament que arriba a la falta de respecte més clamorós a l'esforç organitzatiu i econòmic que comporten uns actes com aquests, i això mani el color que mani, tal vegada ens cal fer-nos- ho mirar. ■

Tossa de Mar. La Selva

25è Aplec de la Sardana

Dies 13 i 14 d'octubre de 2012. Noces d'argent (estrena de 5 composicions)

Dissabte 13 d'octubre

A 2/4 de 6 de la tarda

Escollida audició de sardanes "Recordant"

A les 10 de la nit, al teatre cinema Montserrat

Extraordinari Concert de Vigília

Cobla: Principal del Llobregat

Diumenge 14 d'octubre

A 2/4 d'11 del matí i 4 de la tarda, al Passeig de Mar

Cobles: Principal del Llobregat

Ciutat de Girona

La Flama de Farners

Al matí, concurs de colles improvisades.

En cas de mal temps. Polivalent de l'Institut.

Per a reserva d'entrades del concert i hotels adherits al "Cap de Setmana Sardanista", podeu consultar a www.infotossa.com o demanar-ho a ffonalledas@gmail.com

Malgrat de Mar. El Maresme

38è Aplec de la Sardana Dies 6 i 7 d'octubre de 2012

Dissabte 6 d'octubre, Revetlla d'Aplec

A les 9 del vespre, al Centre Cultural

Concert de Música de Cobla

Cobla: Jovenívola de Sabadell

Diumenge 7 d'octubre, 38è APLEC

A 2/4 d'11 del matí, al Parc Francesc Macià.

Dedicat a la comarca de l'Alt Maresme

Cobles: Els Montgrins

Jovenívola de Sabadell

Principal del Llobregat

A 3/4 de 4 de la tarda, al Parc Francesc Macià

Cobles: incorporació de Ciutat de Girona

Servei d'autobusos fins el recinte de l'Aplec. Entrada lliure.

Servei de bar i entrepanes. Menú dinar: 12 euros (reserva). En cas de mal temps, Pavelló Poliesportiu.

Informació i reserves dinar: 937 611 856 - 679 969 532